

Boqiy fikr

Shukr qilsang
ne'mat farovon
bo ɻadi.

Zahiriddin Muhammad
BOBUR

ENLIGHTENMENT

Ma'rifat

XALQ ZIYOLILARI GAZETASI

معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2017-yil 15-fevral, chorshanba № 13 (8974)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори

ИМОМ ТЕРМИЗИЙ ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ МАРКАЗИННИ ТАШКИЛ ЭТИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТҮГРИСИДА

Ислом дини ривожига улкан хисса кўшган буюк аллома, ватандoshimiz Абу Исо Термизий (Имом Термизий) ва термизий алломаларнинг беназир меросини имлй асосда чукур ўрганиши, мұқаддас юртимиз замини азал-азалдан улуг алломалар, азиз-авлиялар ватани бўлиб келганини юртдошларимиз ва халқаро жамоатчилик ўртасида кенг тарғиб килиш, миллий-диний қадриятларимизни асрар-авайлаша ривожлантириш, шу асосда ёш авлодни эзгуоялар руҳида тарбиялаш, уларнинг қалбидаги Ватанга муҳаббат ва садоқат түйгисини янада кучайтириш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маъжамаси хузуридаги Дин ишлари бўйича кўмита, Ўзбекистон мусулмонларидан идораси, Сурхондарё

вилояти ҳокимлигининг Сурхондарё вилоятида Ўзбекистон мусулмонлари идораси мұассислигидаги Имом Термизий халқаро илмий-тадқиқот марказини (кейинги ўринларда Марказ деб аталади) ташкил этиш түгрисидаги таклифи макалалансан.

2. Имом Термизий халқаро марказининг асосий вазифалари этиб куйидагилар белгиланиши эътиборга олинсан: ислом динининг, Куръони карим ва ҳадис илмининг асли моҳиятини, ҳадисшунослик мактабининг илмий-маънавий асарларини, Имом Термизий ҳамда термизий алломалар, юртимиздан етишиб чикқан мутафаккир зотлар меросини ҳар томонлама чукур ўрганиши ва кенг тарғиб этиш;

юксак инсоний гоялар ва мұқаддас қадриятларимизни ўзида ифода этган манбаларни тишимли асосда тадқиқ этиш, улардан диний таълим, маънавий-ахлоқий тарбия ишларда фойдаланиш максадида зарур дарсліклар ва ўкув кўлламалари, омабоб нашрлар, илмиy амалий тавсиялар тайёрлаш юзасидан доимий иш олиб бориши;

тури мағкуравий хуружалар авж олайтган буғунги кунда аждодларимизнинг маънавий меросини чукур ўрганиши, улардаги эзгуоя ва таълимотларни кенг халқ оммасига етказиш ва шу асосда ёшларда соглом дунёкарашини кучайтириш, уларни азалий қадриятларга содиқлик руҳида тарбиялаш;

(Давоми 2-бетда.)

УЛУФ ШОИРГА ЮКСАК ЭҲТИРОМ

Андижонда ўзбек мумтоз адабиётининг забараст вакили, олим ва шоир Заҳириддин Мұхаммад Бобур таваллудининг 534 ийллиги муносабати билан адабий-маърифий тадбир бўлиб ўтди.

Андижон вилояти ҳокимлиги, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, Заҳириддин Мұхаммад Бобурномидаги халқаро жамоат фонди ҳамкорлигига ташкил этилган тадбирда мамлакатимизда ва хорижда фа-

олият олиб бораётган бобуршунос олимлар, профессор-ўқитувчилар, талабалар ва кенг жамоатчилик вақиллари иштирок этди.

(Давоми 8-бетда.)

ТУРКМАНИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ БИЛАН ТЕЛЕФОН ОРҚАЛИ МУЛОҚОТ

2017 йил 14 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Туркманистон Президенти Гурбангули Бердимұхамедов билан телефон орқали мулоқот бўлиб ўтди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев Гурбангули Бердимұхамедовни Туркманистон Президенти сайловидаги юксак ғалабаси билан самимий табриклиб, давлат раҳбари лавосимида фаолиятида улкан мувaffaqiyatlardilari.

Мулоқотда сайлов натижаларида Туркманистонда халқаро фаронлигини юксалтириш, мамлакатни изчил ривожлантириш борасида амалга оширилаётган чукур ўйланган ижтимоий-сийесий ва социал-иктисодий ислоҳотларга туркман халқи юксак ишонч билдираётгани ва уларни тўлиқ кўллаб-куватлаётганинг яна бир ёрқин ифодаси бўлганини кайд этти.

Давлатлар раҳбарлари ўзаро муносабатларининг ҳозирги ҳолати ва истиқболи йўналишларини мухокама этиб, минтақавий ва халқаро сийесатнинг мухим жihatlari юзасидан фикр алмашдилар. Туркманистон фаол ташкил сиёсат юритаётгани ва Гурбангули Бердимұхамедовнинг ташбушлари халқаро майдонда мувaffaqiyatlari амалга оширилаётгани aloҳida таъкидланди.

Президентлар давлатлараро муносабатлар тури даражалар-

да сезиларли миқёсда фаоллашгани, ўзаро манфаатли ҳамкорлик кенгайиб бораётганини мамнуният билан қайд этилар. Томонлар Ўзбекистон ва Туркманистон ҳукумат делегацияларининг амалий ташрифлари якунларини, шунингдек, иккى мамлакат ҳудудлари даражасидаги ҳамкорликни шарбатлайдилар.

Давлат раҳбарлари иккى қародаш мамлакат ўртасида амалий ва очиқ мулоқотни жадал ривожлантиришдан манфаатдор эканликларини тасдиқлаб, савдо-иктисодий, транспорт-коммуникация ва маданий-гуманитар соҳалардаги алокалар самарадорлигини янада ошириш учун мавжуд улкан салоҳиятни тўла ишга солишга тайёр эканини билдирилди.

Мулоқот якунида Шавкат Мирзиёев Гурбангули Бердимұхамедовга мустаҳкам соглигидан маъсъилиятни давлат раҳбарлари лавозимида улкан ютуқлар, Туркманистон халқига тинчлик ва фаронлилик тилади.

Суҳбат давлатларимиз раҳбарлари ўртасидаги мулоқотга хос бўлган самимий ва дўстона руҳда ўтди.

ЎзА

Одамларнинг кайфияти кўтарилиб, эртасига ишончи ортди

Бугун мамлакатимиз ҳаётида кеяётган ўзғаришларга ўзини даҳлор сезмайдиган инсон бўлмаса керак. Президентимиз Шавкат Мирзиёев ташбушларида ошириш бўйича амалга оширилаётган кенг кўлламили ислоҳотлар одамларнинг кайфиятини кўтариб, эртани кунга ишончини мустаҳкамламоқда.

Давлатимиз раҳбарининг 10-11

Munosabat

Февраль кунлари Сурхондарё вилоятига ташрифи давомида воҳада олиб борилётган улкан бунёдкорлик ишлари, аҳолининг фаронон яшиши учун яратилаётган имкониятлар билан танишуви, халқ билан учрашиб, самимий сұхбатлашгани барчамизни руҳлантириб юборди.

(Давоми 4-бетда.)

Эътироф ва рағбат – ижодий изланишлар омили

Мамлакатимизда эрkin, фаронон ва демократик давлат, кучли фукаролик жамиятни куриш йўлида кенг камровли ислоҳотларининг янги боскичи бошлианди. Бунда асосий вазифа – халқ билан мулоқот килиш, инсон манфаатларини таъминлаш, тинчлик ва фарононликни янада мустаҳкамлаш, аҳолини ҳаётдан рози килишдан иборат. Ушбу максадларга эришиш маданият, санъат, бадий ижод, журналистика ва спорт соҳалари тараққиёти билан ҳам чамбарчас боғлиқ.

Бу жihatlar 14 февраль куни «Истиқлол» санъат саройида мазкур соҳаларда салмокли ютуқ ва мувaffaqiyatlardilari эришган бир гурӯх ижодкорлар ва спортчиларни «Эътироф – 2016» мукофоти билан тақдирлаш маросимида ҳам ўз ифодасини топди.

(Давоми 3-бетда.)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори

ИМОМ ТЕРМИЗИЙ ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ МАРКАЗНИИ ТАШКИЛ ЭТИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТҮҒРИСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Ином Термизий ва термизий алломаларнинг бой меросини ўрганиш ва кенг тарғиб этиш мақсадида хорижий илмий марказлар, халқаро ташкилотлар билан ҳамкорликни йўлга кўйиш, халқаро конференция, симпозиум, кўргазма, илмий маърузалар, семинар-тренинглар, танловлар ва бошқа маданий-маърифий тадбирлар ташкил этиш;

мамлакатимизда ҳамда хорижий давлатларнинг кутубхоналари ва кўлёзма фондларида сакланадиган термизий алломалар ҳамда буюк мутафаккирларимизнинг кўлёзма ва тошбосма асарлари нусхаларини, улар ҳақидаги китобларни тўплаш ва илмий-тадқиқот ишларини олиб бориш;

маънавий меросимизни ўрга-

нишда замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан, илмифан ютукларидан кенг фойдалашниша доир тегиши илмий ишларни ва тавсияларни тайёрлаш.

3. Ўзбекистон мусулмонлари идрасига Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Дин ишлари бўйича кўмита билан биргаликда бир ой муддатда Марказнинг тузилемаси ва Низомининг тасдиқлаш, унинг белгиланган тартибида давлат рўйхатидан ўтказилишини тъминлаш тавсия этилсин.

Сурхондарё вилояти ҳоқимлиги, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Дин ишлари бўйича кўмита, «Давархитекткурилиши» кўмитаси, Иктисолидёт вазирлиги, Молия вазирлиги мустасадди вазирлик ва идоралар билан биргаликда бир ой муддатда Марказ биноси ва унинг кутубхо-

насини куриш, зарур моддий-техник база ва инфратизимларни барпо этиш ҳамда ривожлантириш лойиҳаларни тасдиқлаш ва амалга ошириш бўйича Вазирлар Маҳкамасига таклиф киритсан.

4. Марказ фаoliyatiyin molijiyashirishi Ўзбекистон мусулмонлари идораси, Ином Термизий ёдгорлик мажмуси, ҳомийлик хайриялари ҳамда хорижий мамлакатлар ва халқаро диний-илмий марказларнинг мабlag ва грантлари хисобидан амалга оширилиши инобатга олинсин.

5. Махаллий ва хорижий юридик ҳамда жисмоний шахсларнинг

курилиш ва ободонлаштириш ишларига йўналтириладиган маблаглари учун Марказнинг хисоб рақами очиб экани қайд этилсин.

Марказни ташкил этиш ва унинг моддий-техник базасини мустахкамлашга йўналтирилган ҳомийлик хайриялари юридик шахслардан олинадиган фойда солиғидан озод қилинсин.

6. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Баш вазири А.Н.Арипов ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Х.М.Султонов зиммаларига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Тошкент шаҳри,
2017 йил 14 февраль

Ш.МИРЗИЁЕВ

Рауфхон Салаҳұжәев – дунёнинг энг кучли иқтисодчилари сафида!

**Хушхабар: ўзбекистонлик иқтисодчи дунёнинг 100 та
энг кучли ёш иқтисодчилари рейтингига киритилди!**

Рўйхатни ҳаяжон билан кўздан кечира бошладим. Қани бизнинг азamat?! Биринчи элликталика Осиёдан уч вакил: Япония, Ўзбекистон на Хиндистон. МДХ давлатларидан эса ягона номзод Ўзбекистондан! Дунёнинг 100 нафар энг кучли ёш иқтисодчилари орасида Англия банки, Гарвард, Стенфорд университетлари, Париж иқтисод мактаби номзодларини орта қолдириб, Тошкент шаҳридаги Халқаро Вестминстер университети иқтисод фани ўқитувчisi Рауфхон Салаҳұжәев 32-уринда туриди.

Мамлакатимиз шаънига кўшилган муносиб хисса, умуммамлакат мувфақиятидан шодланиб, Шарқ ренессансига ҳаёлим кетди. IX асрдан XIII асрнинг ўрталаригача давом этган илк Уйғонин даврида илм-фан уч йўналишида ривожланган. Улардан бирни математика-тиббиёт ўйналиши бўлиб, Мухаммад Мусо Хоразмий, Аҳмад Фарғоний математика-га оид, Закариё ар-Розий кимё, Ибн Сино, Журжоний, Абу Райхон Беруний тиббиёт ва фалсафага оид йирик асарлар яратди. Ақл-закоси билан Марказий осиёлик алломалар жаҳон тамаддуни бешигига беназир дур қадади.

Дилга шодлек ингани бежиз эмас. Замондошимиз Хоразмий ёқсан оловни қайта алангатди. Хали ўтиз ёшли каршиламаган қаҳрамонимиз макроиктисоддаги янги йўналиш «Иқтисодий ўсишининг чукур омиллари» бўйича тадқиқот олиб бораётган кам сонли олимлардан. Илмий иши давлатларнинг иқтисодий ривожланишида интеллектуал капитал ва бозор институтларининг ролини тадқиқ, этишга бағишланган. Рауфхоннинг 20 га яқин илмий мақоласи «Intelligence», «Kyrios», «Environmental

Research» каби дунёнинг етакчи илмий журналларида чоп этилган, «Forbes» агентлиги, «National Policy» институти томонидан юқори баҳоланган.

Ёш иқтисодчи олим 2012 или АҚШнинг «Fulbright» стипендиаси гелиб бўлиб, Нью-Йорк давлат университетида иқтисод магистри илмий дараҷасини олган. Хозир таълим даргоҳида муаллимлик қилиш билан бирга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Прогнозлаштириш ва макроиктисод тадқиқотлар институтида катта илмий ходим бўлиб ишламоқда.

Рауфхон Салаҳұжәевнинг мувфақияти Тошкент Халқаро Вестминстер университети учун Лондон иқтисод мактаби, Англия банки ва Braun университети каби нуғузли илмий марказлар қаторига киришга йўл очди. Ўзбекистоннинг ушбу рейтингдаги иштироки мамлакатимиз нуғуз, илмий салоҳиятини намоён этид.

Мазкур рейтинг RePEc (Research Papers in Economics) «Иқтисодий фанлари бўйича илмий мақолалар» ташкилоти томонидан тузилади, лойиҳани АҚШдаги Федерал резерв банки тадқиқотлар бўлими мувофиқлаштиради ва дунё бўйлаб 50 мингдан ортиқ иқтисодчилар фаoliyati кузатиб борилади. RePEc мақолаларга келтирилган иқтибослар, чоп этилган журнал нуғузи каби катедрияларга асосланиб, турли тоифалар бўйича энг яхши иқтисодчилар рейтингини тузади. Рейтингда асосан Гарвард, Йель университетлари, Лондон иқтисод мактаби битиручиличари ва ходимлари устун турган.

Рауфхоннинг ўтуғи келгусидаги зафарларига дебоча бўлсиз!

Севара АЛИЖНОВА,
ЎзА мухбири

Ўзбекистон ўсмирларининг эртанги кунга ишончи мустаҳкам

жамият ва таълим даргоҳи ҳамкорлигини мустаҳкамлашда мухим аҳамиятга эга.

Ижтимоий тадқиқотда мамлакатимизнинг барча худудларидан 12—16 ёшли ўғил-қизлар иштирок этган. Унда қатнашгандарнинг аксариюти ота-она иштирокидаги оиласа камолга етадиганни ўтишадиган. Бу ёш авлоднинг рухий, маънавий камолотида оила,

пойдеров бўлишини кўрсатди. Мактаб вақтни мазмунли ўтказиш маскани экани ҳам иштироф этилган.

Мамлакатимиз ўсмирлари ўқиши ҳаётий зарурат, деб хисоблайди. Коллаж, лицей ва олий ўкув юртларида таҳсилни давом эттириши истайди.

Тадқиқот натижаларига кўра, ўсмирларнинг 43,7

фоизи ўкув адабиётини ўтиши билан чекланар экан.

Хар ўн иштирокидан бирининг тан олишича, ўкув адабиётидан бошча китоб ўқимайди. Қатнашчиларнинг ярми (ўғил болалар)

кўпинча тенгшодлари билан субҳат куриш, компьютер

ўйнаши афзал билади. Тадқиқот хуласасига кўра, аҳолини, айниқса, ёшларни милий ва ҳаҳон классик асарларини ўкишга тарғиб килишини янги усул ва во-

тишадиганни таҳсилни ўтиши истади.

Тадқиқот жараёнида ота-

оналар фарзандларининг муаммолари, ўқиши, ўқидан ташкирадиги ишларига намуна, деб хисоблайди.

Тадқиқот жараёнида ўсмирларнинг мақсадидан ва интилишлари ҳам ўрганилди. Ўрта ва юкори синф

«Ижтимоий фикр» жамоатчилик фикрини ўрганиш маркази маъъломатлари асосида ўзА мухбири Севара АЛИЖНОВА тайёрлади.

2017-yil 15-fevral, № 13 (8974)

Эътироф ва рағбат – ижодий изланишлар омили

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги томонидан бир қатор ташкилотлар билан ҳамкорлиқда ўтказиб келинаётган «Эътироф» мукофоти мумтоз кўшик, миллий эстрада, рақс санъати, жаҳон мусиқа мөроси, театр ва кино санъати, адабиёт, мусаввирилик, ҳайкаларошлик, журналистика каби йўналишларда соҳа равнагига ҳисса қўшаётган, изланиш ва ютуклари билан ҳамкасларига ўрнак булаётган, миллий маданиятимиз ва санъатимизни дунё миёсида кенг тарғиб ётётган ижодкорлар фаолиятини ҳалқимизга яқиндан танишиштариш имконини бермоқда. Бу йил мукофотга номодлар «Театр, кино ва оммавий тошошлар», «Эстрада, анъанавий, опера хонандалиги, мусиқа ижрочилиги ва рақс санъати», «Тасвирий ва амалий санъат», «Бадиий ижод, журналистика ва телевидение», «Спорт», «Эътибор, эхтиром, эъзоз» йўналишларда кирк тўккис номинация бўйича аниқланди.

«Истиқлол» санъат саройи байрамона безатилган. Чорлов мусикиаси янграйди. Замонавий ва мумтоз кўйшиклир томошабинларни оҳанрабоек ўзига жалб этади.

«Эътироф» мукофоти билан тақдирлаш маросими уч йилдан бўён ўтказиб келинмоқда. Бу йил илк бор ҳар бир йўналиш бўйича ҳакамлар ҳайати номодларга онлайн овоз берди. Бу – голибларни аниқлаш жараёнини томошабинлар кўз ўнгидаги очик ва ошкорда ўтказиш, бу борада турил ноҳолисликлар ва бирёклами ёндашувларга йўл кўймаслик мақсадида ташкил қилинди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевининг 2017 йил 7 fevraldagi фармони билан тасдиқланган ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Харакатлар стратегиясининг тўртингчи устувор йўналишида ижтимоий со-

ҳани ривожлантириш, жумладан, болалар спортини янада оммалаштириш, янги болалар спорти объектларини, болалар мусиқа ва санъат мактабларини куриш, жисмониян соғлом, рухий ва интеллектуал ривожланган, қатъй ҳаётни нутқатни зарга эга, Ватанга содик ёшларни тарбиялаш, ёш авлоднинг ижодий ва интеллектуал салоҳиятини кўллаб-куватлаш борасида кенг камровли лойиҳалар амалга оширилади.

Биринчи Президентимиз Ислом Каримов асос соглан миллий ўзликини англла, ҳалқимиз, айниска, ёш авлод мавнавиятини юксалтириш, инсон омилига устувор аҳамият қартиш борасидаги эзгу сави-ҳаракатлар бугун катта фрайт-шиюот билан изчил давом этирилмоқда. Куни кечка ҳалқимиз буюк

мутафаккир бобомиз Алишер Навоий таваллудининг 576 йиллигини кенг нишонлади. «Эътироф» мукофоти соҳибларини тақдирлаш маросими янада бир буюк аждодимиз – улуғ шоир, олим, давлат ва жамоат арабби Захирiddin Muhammed Bobur таваллудининг 534 йиллигига тўғри келгани бежиз эмас.

Алишер Навоий ҳам, Бобур ҳам давлат бошқарувидаги фаолиятида оддий одамлар билан доимий мулокот қилиб, уларни кийнаётган муаммоларни ҳал этишини ўзининг олий маскади, ҳаёт мазмуни санаган, бу борада неча-неча авлодларга ўрнак ва ибрат бўларли буюк мерос қолдириган. Шу маънодна Президентимиз Шавкат Мирзиёев гояси асосида мамлакатимизда жисмоний ва юридик шахслар муроҷаатлар билан ишлашда янги, замонавий, самарали ва кулагай тизим – Ҳалиқ қабулхоналари ин-

Мактаб кутубхонаси ҳамиша гавжум

Президентимиз Шавкат Мирзиёевининг 2017 йил 12 январдаги «Китоб маҳсулотларини чоп этиши ва тарқатиш тизимиши муроҷаатида ҳамда тарғибот қилиш бўйича комиссия тушиши тўғрисидаги фармойиши қабул қилингандан сўнг пойтахтимизнинг Чилонзор туманидаги 79-умумтаълим мактабида янги анъана жорий этилди. Ҳар бир синфда «Боладан бўлга» номли китобхонаси акцияси ташкил қилинди. Унга кўра, ўқувчи ўзи севиб ўқиган китобни синфдошларига тавсия этида ва синф бурчагидаги кутубхонага кўяди.

Мактаб кўнғироғи чалиниб, ўқувчиларни танаффусга чорлади. Бир сумда кутубхонани китоб сўраб келган ўқувчилар билан гавжумлашди. Бўй-бастига караб, уларнинг бошлангич синф ўқувчиларни эксанлигини илгаш кўйин эмас.

— Қарийб 14 минг китоб, 4 мингдан ортиқ электрон адабиёт фондига эга кутубхонамизда компютерлар ZIYONET интернет тармогига уланган, — дейди мактаб кутубхонаси Барно Fouрова. — Бу зарур адабиётларни юклаб олиш ҳамда электрон кўринишда фойдаланиш имкониятини берётириш. Дарсликлардан ташкири кадийин нашрлар, инглиз ва рус тилларидаги адабиётлар ҳамда турли соҳа ва йўналишига оид китоблар мавзуд. Мактабимизда мингдан ортиқ ўқувчи таълим олади. Уларнинг деярли барчаси кутубхонага яхши.

Этилган ахборот-ресурс марказлари нафакат ўқувчи ўшларга, балки кенг аҳоли қатламига намунални хизмат кўрсатиши белгиланган эди. Мазкур таълим мусасасасидаги ахборот-ресурс маркази ва кутубхонадан ўқувчилар билан бирга тумандаги Оқтепа маҳалласи аҳолига ўзини назорат мустақил ўқишини назорат килишига чорладик. Ҳозир ҳар ойнинг иккинчи ҳафтасида ота-

чи синф ўқитувчиси Саодат Нижонова. — 2-сinfda бу адабиётларнинг мазмuni муракаблашиб, воқеалар ривожланниб бораверади. 3-4-сinfларда бошқа ҳалклар эртаклари тавсия этилади. Президентимиз фармойишидан сўнг биз бошлангич синф ўқувчиларни ота-оналарини ҳам китоб мутолаасига жалб этиб, фарзандининг бадиий асарларни мустақил ўқишини назорат килишига чорладик. Ҳозир ҳар ойнинг иккинчи ҳафтасида ота-

ри, бошлангич синфларда ўтказиладиган «Китоб – офтоб» кечаларида эртак, хикоя ва ривоятлар асосида санхалаштирилган томошалар намойиш этилади. Ўқувчилар ўқиган китобларининг мазмунини хикоя қилиб беради. Юқори синфлардаги «Китоб – маърифат манбаи», «Китоб тақдимоти» тадбирларида ҳам ўғил-қизлар фаол иштирок этиди. Бундай ҳар бир синф ўқувчиларни берилган асарни ўқиб, шу асосида саҳна кўрниши, савол-хавоб, асарнинг тарбиявий аҳамияти, топишмок шартлари бўйича ўз тенгдошлари билан беллашади.

Самаралли лойиҳалардан яна бири — «Бир фарзандга уч китоб» лойиҳаси билуб, унга кўра нашириётлар билан ҳамкорликда янги нашрлар, болаларнинг дунёқарашига мос адабиётлар сотуви ташкил этилган. Анъанавий ўтказилаётган «Энг яхши китобхон» кўрик-танлови мактаб ўқувчилари учун ҳақиқий шодибнага айланиш кетади. Яқинда туман мактаблари ўртасида ўтказилган «Китоб ва ёшлар» кўрик-танловида мактабнинг 9-синф ўқувчиси Анонара Бўрибоева биринчи ўринни эгаллади. «Китобим – офтобим» танловида 5-синф ўқувчиси Феруза Мирзахалирова фаҳри ўрнинг сазовор бўлди.

Мактуба мунтазам ravishida «Китоб марафони» тадбiri ўтказилиди. Унда ҳар бир ўқувчи мактаб кутубхонаси фондини тўлдириш учун ўз исфасини кўшади. Бундан ташка-

ститутига асос солингани улуғ аждодларимизнинг комил инсон, мумкаммал жамият ҳақидаги асрый орзу-интилишларига ҳар томонлама уйғун ва ҳамоҳангиди.

...Ҳакамлар ҳайъати турли номинациялар бўйича онлайн овоз берисини бошлади. Муносаб номодларни танлаш борасида баҳс-муҳокамалар кизин тус олди.

Ноҳият дастлабки номинациялар бўйича голиблар номи ўзини килина бошланди. Зални гулдурос олқишил тудти.

— Етмиш ёшни қаршиладим, 16 ўёшимдан бери миллий ҷолгулар ясайман, гапнинг очиги, бугун шу ажакуманга таклиф этилганимда ҳам мукофотланишини кутмагандим, одам ўз касб-хунарни севиб, завқ билан ишласа, меҳнатнингнинг кадрига етишаркан, — дейди «Йилнинг энг моҳир хуарманди» номинацияси голиби Раҳматилла Зокиров. — Кўлимдаги «Эътироф» статуткасига қаранг: Ер шариди Ватанимиз харитаси, унинг самосида турна парвозга шайланмоқда. Бу тинч-тотув, фаровон мamlакатда кадриятлар қадр топилиши, уста-хуармандлар илҳом ва ижод завқи билан меҳнат қилишини ифодалайди.

— Бугун кўплаб давлатларда театр санъати ўз ўнини шоуби-бизнесга бўшати бербетаётган бир пайтда ўзбек санъатига талабу этиёж ортиб бормоқда, — дейди «Йилнинг энг яхши театр актёри» номинацияси голиби, Ўзбек Миллий академик драма театри актёри, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Тоҳир Саидов. — Бу мукофот бундан кейин янада катта куч-ғайрат билан изланишга, ҳаёт синовларидаги тобланган фидойи инсонлар ҳақида хикоя кильчи асарларни санҳага олиб чиқишида бизга чинакам илҳом, рағбат ва маънавий кувват бўлади.

Тантанали кечада турли номинациялар бўйича сориндорларга «Эътироф – 2016» мукофотининг статуткаси ва дипломи топширилди.

Санъат усталари ва ижрочи ёшлар иштироқидаги катта концерт дастури кечага файз бағишилади.

**Умид ЁКУБОВ,
ЎЗА мухбари**

сиде изланишлар олиб борилмоқда. Бу сайд-ҳаракатлар сарасида кутубхона ёш авлод диди, тафаккури ва ичи оламина юксалтиришга хизмат қиласидиган, ҳалқимизнинг фидокорона меҳнати, маънавий руҳий дунёси, баркамол авлод тарбиясидаги эзгу интилишларини теран бадиий акс этирадиган адабиётлар билан тўдирилмоқда.

— Бугунги глобаллашув жаражинда фарзандларимиз компютер, телевизор, интернет, мобиъль телефонлар домига тушиб колмокда, — дейди мактаб директори Гавҳар Даминова. — Бундай ҳолатнинг олдини олишининг таъсиричан йўлларидан бири — болаларни китоб мутолаасига ошно килишидир. Ҳонадонларимизда фарзандларимиз катта қизиқиши билан ўқидиган ҳали эртаклари, достонлар, «Одам ва олам энциклопедияси», «Болалар энциклопедияси», миллий ва жаҳон адабиётининг дурданда асарлари ўрни олса максадга мувофиқ бўлар эди. Болалигимда бувижоним менга «Ўзбек ҳалик эртаклари» китобини соғва қилгани ҳалига эсимда. Эртакларни мижҳо қўмай, мириқиб ўқиб чиқиб, уйку олдиндан уни ёститим остига кўярдим. Эртак ҳаракамонлари тушларимга кириб чиқарди. Ҳозирги ёшлар мобиъль телефон ёки планшетларга бадиий адабиётларнинг электрон нусхасини ташлаб, ўқишиади. Тўғри, бу кулагай усул. Лекин ёкимли қозоз иси келиб турган китоб ўқишининг завқи бошқача-да.

**Азима КИЁСОВА,
ЎЗА мухбари**

Farmoyish va ijgo

оналар учун «Фарзандимга китоб совфа қилдим» акциясини ўтказмоддамиз. Ота-оналарни мактабларнинг турли тарбияларни китоб мутолаасига ўзини назорат килишига чорладик. Ҳозир ҳар ойнинг иккинчи ҳафтасида ота-оналарни мактабларнинг таълимидаги китоб мутолаасига изчил ишлар аниқрилмоқда.

— 1-синф ўқувчиларига «Ўқиш китоби», «Одобнома» дарсларидан ташкири этиши тўғрисидаги карорига мувофиқ таълим оширилмоқда.

Биринчи Президентимизнинг 2006 йил 20 июнадаги «Республика ахорисини ахборот-кутубхона билан таъминлаши ташкири этиши тўғрисидаги карорига мувофиқ таълим мусасасаларидан ташкири

Одамларнинг кайфияти кўтарилиб, эртасига ишончи ортди

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Президентимиз туманимизда янгиланган намунимлар юрхилад асосида арzon уй-жойлар курилган "Fуржак-1" масивида ҳам бўлиб, фойдаланишга топширилган ўйлар, уларда ахолига яратилган шароитлар билан танишид. Хонадонларга ташриф буориб, ўй эгалирининг эзгу максад-режалари билан кизикиди, уларнинг кувончига шерик бўйди.

Мен тарбиячиман. Бир ўғил ва бир кизни ёзяга етказди. Кизимни турмушга узаттагман. Ўглим Шахруэжон ўтган иили Шеробод иктисодидёт коллежини бittiриб, бугун ўзи мустакил меҳнат қўлимоқда.

Ўғлимининг ҳам орзу-хавасини кўрсам, янги уй олиб келин туширсан,

деган ниятим бор эди. Худога шукр, Президентимиз ташаббуси билан кишлек жойларда янгиланган лойихалар асосида уйлар курилиши бошлангач, орзумга етишим. Туман ёхимлиги, маҳалла фаоллари уй олишимизга кўмаклашди. Янги ийл кунали "Fуржак-1" масивида барпо этилган 16 хонадан иборат икки қаватли турар жойдан икки хонали уй олиб, кўчиб ўтидик. Бундан жуда курсандмиз.

Янги уйимизда ўй-рўзгур юмушларини ёнгиллаштириш учун ҳамма шароит бор: жўмракни бурасанги исисик сув, совук, сув келади. Хонадонимиз "Аристон" иситиши қозони орқали иситилади. Хоналар яшаш ва фойдаланиш учун ҳар томонлами қуай қилиш юрхилаштирилган, кенг ва ёргу, шинам.

Уйимиз узоқ мuddатли кредит асосида берилгани, тўлов фойзларининг камлиги бизга янада ёнгиллик туфдирмокда.

Президентимиз ташрифи давомида бизнинг хонадонимизда ҳам бўлиб, яшаш шароитимиз билан кизикиди.

Илгари ижара уйларда яшаб, қандай қийинчиликларни кўрганим ортда қолганини, энди бемалол янги уйга келин олишим мумкинлигини айтди, Президентимизга миннатдорлик билдиридим.

Давлатимиз раҳбарни янги массивда аҳоли учун қуайликларни янада ошириши, худудни ободлонлашириш бўйича мутасадди раҳбарларга топширилар берди. Маҳалла профилак-

тика нозирига ҳам янги уйдан хона-дон берилгани худудда осойиштади-ни таъминлаш, жамоатчилик билан алқолаларни янада мустаҳкамлаш, аҳоли фаровонлигини ошириша хизмат килишини қайд этиди.

Кишлек аҳолиси турмуш даражасини юксалтириш йўлида амалга оширилаётган бундай улкан ишларни бир пайтлар тасаввур ҳам қилолмаганим. Президентимизнинг қарори асосида киска вакта қад ростлаган арzon, ихчам, кулай уйлар эътиёжманд ойлаларни кўллаб-куватлаш, уларнинг ҳеч кимдан ҳам бўймай ҳаёт кечиришида муҳим аҳамият касб этбаёттир. Давлатимиз раҳбарининг ислоҳотлар ҳалкимиз ҳаётида қандай ако этбаётгани билан шахсан танишатётгани бизни юритимиш гуллаб-яннаши йўлида сидикидилан меҳнат килишига ундайди.

**Барно ЧОРШАНБИЕВА,
Шеробод туманинадаги З-макtabчига
таълим муассасаси тарбиячиси.**

Ўз

Yangiliklarda yurt nafasi

Фарғона политехника институтида муддатли ҳарбий хизматни ўтаб кайтан ёшлар бандлигини таъминлаш, уларга муносиб иш ўринлари яратиш массадидага бўйиш ўринлари ярмаркаси ўтказида.

Вилоят ёхимлиги томонидан ташкил этилган ярмаркада 124 корхона ва ташкилот 770 бўйиш ўрини билан иштирок этди.

Ярмаркада бўйиш ўринлари билан иштирок этаётган йирик корхона-ташкилотлар, муассасалар вакиллари билан ёшларнинг иш ўрини танлаш ва мавжуд меҳнат шароитлари ҳақида мулокоти бўлиб ўтди. Ярмаркада ёшларнинг 80 га яқинига ишга жойлашиш учун йўлланмана берилди.

— Миллий армия биз учин чинаки ҳафт мактаби бўлди, — дейди Ҳудоёр Усмонов. — Хизмат давомидаги қабилийатидаги Ватанга муҳабат ва садоқат туйғиси янада мустаҳкамланди. Бугун мазкур ярмаркада иштирик этиб, Темир йўл соҳасида ишга жойлашишга йўлланмана оддим.

Ярмарка доирасида ташкилотчилар ва мутахассислар томонидан фуқаролар билан меҳнат қонунчилиги, уларнинг ҳукукий ма-данийини юксалтириш берасида сұхбатлар ўтказили.

Навоий шаҳрида "Алишер Навоий иходий меросининг умумбашарият манъавиий-маърифий тараққиётдаги ўрни" масзусида ҳалқаро илмий конференция ўтказида.

Ёзувчилар уюшмаси, Олий ва ўрта маҳсус, Ҳалқ талими вазирlikлari, Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили va адабиёти университети, Республика Ҷаҳонгир тарбиати маркази вилоят бўлими, вилоят ёхимлиги ҳамкорлигига ташкил этилган айнукамда Венгрия, Озарбайджон, Қозогистон давлатларидан та-ники навоийшунон олимилар, ёш таддикотчилар ҳақида талаблар иштирик эти.

— Бугунги конференция чин маънода ноёб қадриятларни кайта тикиш ва янга бир бор ўзириф этишида муҳим омили бўлди, — дейди Қозогистон миллий университети профессори Азamat Акбаров. — Буюк Алишер Навоийнинг XV асрда жорий этилган "усто-шоғирд" айнанасининг кенг таҳлил этилиб, бугунги кунда Фарб давлатларининг нуфузли олий таълимий музассасаларидаги таълимга интеграцияни қилинниш сабаби таълим мусаккаларининг янада юқори поғоналарга эришишига хизмат қўймоқда. Конференцияда "усто-шоғирд" масаласига бағишиланган мъирозамда XXI асрда Farb универsитетларига ҳамда XV асрдаги Навоий мактабининг кўйсий таҳлилини очиб беришiga ҳаракат қўлдим.

Анжуманда иштирокчilar шўйбларга бўлинib, Навоий иходий меросининг ўрнишида ёришилган ютуқлар ва єнимини кутаётган масалалар хуусида муносаралар ўтказди. Буюк мутафаккир аспараси-рини дунёни тилларига тархима қилиш, замонавий ўкувчига ётка-зири борасидаги илмий изланнишлар самараси таҳлил этилди.

❖ Тошкент давлат юридик университетида "Замонавий илмий-фан ютуқлари — тараққиётнинг муҳим омили" масзусида илмий-назарий конференция бўлиб ўтди.

Олий Мажлиси Кончуклини палатаси ва Сенати, Баш прокуратур-ринг Олий ўқув курслари, Адлия вазирлиги қошидаги Юристлар макаласини ошириш маркази ва бошча бир катор олий ўқув юртлари вакиллари, олимлар ва ўйлар иштирик этган таддирда "Юри-дик фанлар ва жамият тараққиётни: таъсир ва акс таъсир", "Замонавий юридик таълим тизимида амалий-касбий тайёргарликни ри-вожлантириши масалалари", "Жинот қонунчилигини такомиллаштиришда илмий таддикотларини аҳамияти", "Илмий-таддикот на-тикалини амалийдаги кўллашнинг шартномавий-ҳукукий асослари" каби мавзуаларда мавzurolasidan тингланди.

Илмий-назарий конференциада фан ва ишлаб чиқариш ҳамкорлигини янада мустаҳкамлаш, таълим тизимини замон талабларига мос равишда ри-вожлантириш каби масалалар юзасидан фикр алмасиди.

ЎзА ва махsus мухбирларимиз материаллари асосида тайёрланди.

Битирувчилар бандлиги — долзарб масала

Олтинкўл туманинадаги барча ташкилот, корхона ва касб-хунар таълими муассасалари раҳбарлари, ўқитувчилар хамда 3-боскич ўқувчилари иштирокидаги бўлиб ўтган семинарда коллеж битирувчиларини мук-ким иш билан таъминлаши масаласи кизғин мухомкама килинди. Таддир аввалида туман ёхимлигини бити-рувчиларни ишга жойлашириш ҳамда янги иш ўрин-ларини яратиш юзасидан ҳисоботи тингланди.

Ҳисоб-китобларга кўра, ҳудуддаги саноат корхоналари, бюджет ташкилотлари, фермер ҳўжаликлари ва қичик бизнес субъектларида 800 дан зинёд бўйиш ўринни мавжуд. Шунингдек, янги лойиҳалар асосида ишга тушириладиган ёки фаолиятини кенгайтирадиган корхоналар, якка тартибдаги таддир-корликни ривожлантириш вазиғига яна 1200 га яқин иш

ўринларини ташкил этиши ре-жалашибилган.

Жорий йилда тумандаги касб-хунар таълими муассасалари бити-рувчилари ўтрасида ўтказилган сўровнома натижаларига кўра, 611 йи-гит-қиз кафолатланган иш ўрнига эга. Яна 338 нафари таддиркорлик фаолиятини кенгайтирадиган корхоналар, якка тартибдаги таддир-корликни ривожлантириш вазиғига яна 1200 га яқин иш

ўринларига берилди. — Онамдан тикувчиликни ўрганганман, — дейди Ол-

тинкўл саноат ва хизмат кўрсатиш коллежи 3-боскич ўкувчisi Муқаддасхон Мама-това. — Бу ерда тикувчилик йўналишида ўқиш жараёнида устозлардан ҳунар сир-асорларини ўрганаялман. Коллежни битира, шу соҳада ўз бизнесимни юритиш ниятидаман.

Семинар иштирокчилари кун тартибидаги масала иж-росини таъминлаши юзасидан учраётган айрим камчиликларни ҳам таҳлил этиди. Шунингдек, кўшимча имкониятларни қидириб топиш бора-сида ҳам Фикр-мулоҳазалар билдирилди.

**Орифжон СИДДИКОВ,
"Ma'rifat" муҳбери**

Очиқ дарслар

таълим самарадорлигини таъминлайди

Мирзо Улуғбек тумани XTMFMTTЭБ ташаббуси билан пойтахтимиздаги 27-мактабда "Аҳборот-коммуникация технологияларининг таълим сифати ва са-марадорлигини оширишда ҳамда ёш авлодни тарбиялашдаги ўрни ва роли" масзусида илмий-амалий семинар ташкил этилди.

Семинарда барча мактабларнинг физика, математика ҳамда информатика ўқитувчилари, "Камолот" ЕИХ туман бўринишида таҳдим этидим, — дейди 121-мактабнинг информатика фани ўқитувчisi Маҳфуз Холикова. — Ўқувчилар иш таъсирни кутаётган ажодларни, юртларни ҳаёт йўлини билан таниши имконигига эга бўлди. Экрандаги саволлар ўкувчи хотиришида осон сақланганни боси на-фақат Алишер Навоий, балки, бошقا буюк алломаларимиз ҳақида ҳам шундай тўплам яратиш ниятим болди.

**Феруза ХОЛМУРОДОВА,
"Ma'rifat" муҳбери**

Информатика фани тўгарагида Алишер Навоий таваллудига бағишиланган интеграцион очиқ дарс бўлиб ўтди.

— Ўшбу очиқ дарсда Алишер Навоий бомбомизнинг ҳаёт йўли ва иходий фаолияти юзасидан турли материаллар тўплаб, видео кўринишида таҳдим этидим, — дейди 121-мактабнинг информатика фани ўқитувчisi Махфуз Холикова. — Ўқувчилар иш таъсирни кутаётган ажодларни, юртларни ҳаёт йўлини билан таниши имконигига эга бўлди. Экрандаги саволлар ўкувчи хотиришида осон сақланганни боси на-фақат Алишер Навоий, балки, бошقا буюк алломаларимиз ҳақида ҳам шундай тўплам яратиш ниятим бор.

Китобхонликка меҳр уйғотилмоқда

Китоб мутолааси инсон тафakkurini charxlab, дунё-карашини бойитибгина қолмай, аждодларимизнинг бой адабий меросини ёш авлодга етказиш имконини ҳам беради.

Президентимизнинг "Китоб маҳсулотларини чоп этиши ва таъсирни кутаётган ажодларни, маданиятини ошириш ҳамда тарбиботни килиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ти фармойишида белгилаб берилган вазифалардан келиб чиқиб Шайхонтохур туманинадаги 132-умумтаълим мас tabida яхши анчана йўлга жума кунида мактаби ишлаб чиқиб ахомид ҳаётни тингланди.

— Бундай таддирларни ўтка-зишдан мақсад, ёшларимизга қалбиди китобга меҳр уйғотишадир, — дейди мактаб директорининг мавнавий-маърифий ишлар бўйича ўрнибосари Шахноза Муляжонова. —

Ёшлиқда олинган билим тошга ўйилган нақоц кабидир. Фарзандларимизнинг тарбияси, билим ва тафakkuri шаклла-нишида, буюк аждодларимизга муносиб бўлиб етказишида китобнинг ўрни алоҳида. Буни ишларни таъсирни кутаётган ажодларни, юртларни ҳаёт йўлини билан таниши имконигига эга бўлди. Экрандаги саволлар ўкувчи хотиришида осон сақланганни боси на-фақат Алишер Навоий, балки, бошقا буюк алломаларимиз ҳақида ҳам шундай тўплам яратиш ниятим бор.

Таддир сўнгидаги фаол иштирик этган ўкувчилар бадий китоблар билан рафбатлантирилди.

**Гулҳаҳ САМАНДАРОВА,
шу мактабнинг она тили ва
адабиёт ўқитувчisi**

2017-yil 15-fevral, № 13 (8974)

Ўкувчини дарсга қизиқтириши, мактабда намунали давоматга эршиши ҳар доим муаллиму раҳбарларинг асосий вазифаларидан бўлиб келган. Боиси, юқори давомат — таълим самарадорлигининг омили. Бир кун мактабга кельмаган ўкувчи янги мавзуни ҳам ўлаштиришга қйналади. Таъбии равишни кейин дарс соатларидаги кўрсаткичларни пасал бошлади. Юқоридағиларни иноватга олиб, умумтатълим мактабларидаги зарур чора-тадбирлар амалга оширилса да, турли сабаблар билан дарсларга қатнашаслик ҳолати кузатилимоқда. Мисол учун, каршидош-уругларнинг тўйи маҳрраси, оиласлав тадбирлар туфайли ҳам ўкувчи дарс қолдираяпти. Ачинариси, шахар худудида жойлашган мактаб ўкувчилари кўнгилочар масканларда саир қилиш, турли аттракционларда учши учун дарс пайтидан "упумли" фойдаланимоқда. Мактабга келиб туруб, "дарсдан қочши" эса алоҳидаги таҳлил этиладиган мавзу.

Мазкур муаммонинг асл сабаблари ва уни ҳал этиш йўлларини ўрганинг максадида мактабларда сўровномада ўтказдик. Ўкувчиларга «Нега дарс колдирилди?», «Альчиорлар қаторида эмаслигингизнинг сабаби нимада?», «Дарс колдирсанги, отаонагиз қандай муносабатда бўлади?» каби саволлар билан мурожаат этганинизда, турли жавоблар олдилик. Қайсирид ўкувчи бир мавзуни ўлаштири олмадим, энди қолгандарини ҳам ўлаштира олмайман, деб ўйласа, яна кимдир математика, физика, она тили, кимё, чет тилини фанларидан бир кун дарс колдирисам, кейинги мавзуларни тушунмайман, деган хавотир билан яшайди. Яна бошқа ўкувчининг фикричка, дарсга кельмагани учун болалар унга паст назар билан карашади. Энг ачинариси, сўровнома иштирокчилари орасида дарсга қатнашасам ҳам менинг ҳеч ким мактабдан хайдаб юбориломас экан, деган холосага келган ўкувчилар ҳам борлигидир. Қайсирид ўкувчи бир мавзуни ўлаштири олмадим, энди қолгандарини ҳам ўлаштира олмайман, деб ўйласа, яна кимдир математика, физика, она тили, кимё, чет тилини фанларидан бир кун дарс колдирисам, кейинги мавзуларни тушунмайман, деган хавотир билан яшайди. Яна бошқа ўкувчининг фикричка, дарсга кельмагани учун болалар унга паст назар билан карашади. Энг ачинариси, сўровнома иштирокчилари орасида дарсга қатнашасам ҳам менинг ҳеч ким мактабдан хайдаб юбориломас экан, деган холосага келган ўкувчилар ҳам борлигидир.

Кузатишлилар кўрсатади, аksariят давомати паст ўкувчиларнинг ота-онаси фарзандининг ўзишига локайд. Ваҳоланки, синф журналига фан ўқитувчиси томонидан кўйилган ҳар битта "—" ишораси ўкувчининг бир кадам ортда колаётганини билдиради. ДТС талабларидан келиб чиқиб, мавзулар оддийдан мурakkabга ўзгариб боради. Ўқитувчи янги мавзуни тушунириши мобайнида дарс колдирган ўкувчи билан ишлаша кийналади. Кечаги дарсни бугун кайта ўтишининг эса иложи йўк.

Ўкувчининг дарсга келмай қолган ҳар бир куни мухокама килиниши шарт, — дейди Пайтак руманидаги 19-мактаб директори Акбар Хотамов. — Мактабимизда шундай ҳолатларни бартаара этиш учун ота-оналар билан сухбатлишиб, мухокама килимиз. Ўзаро ҳамкорлигимиз кутилганинде самара бермокда. Синф раҳбарларининг шу тарза да иш олиб боршини ташкил этишни мунтазам изтимомидан кейин мусассасизда давомат мунтазам равишда юкорилаб борди.

танишдик. Унга қараб, қайси ўкувчининг неча соат дарсга кельмагани, қайси мавзуни паст ўлаштириганинг аниклидик. Чунки улар айни дарсга кельмаган ёзи ўлаштиримаган кунида ўтилган мавзу юзасидан берилган саволга тўғри жавоб қайтара олмаган. Шунинг учун ўқитувчилар кўшимча дарс машгулопатарини ўтиш бўйича ҳар бир синфга алоҳидаги журанга тутуб, сабабли ёки сабабсиз дарсга кельмаган, шунингдек, мустакил кўшимча дарс машгулопатарига қатнашистиагини билдирган, паст ўлаштиривчи ўқивчиларни кайд этиб борди. Кўшимча машгулопатар журналига ўкувчи мавзуни ўлаштиригани, топширикларни

Tajriba, sinov, natija

жон Корабеков. — Бунда ўкувчи синф рейтингини кўтаришга ўзининг намунали ўкувчи сифатида шахсий хиссасини кўшиш масъулитини англайди. Бунинг учун синф раҳбарлари дўст синфдошлар таъсиридан ҳам фойдаланиши мумкин. Шунда ўғроғининг сўзларидаги тасирланган Собир дарс қолдирмасликка, жома оғизажарини пасайти-маслика, тенгдошлари билан ҳамкорлик қилишга, дарсда ўлаштириш олмаган билимларни ўришнига интилади.

Ўз ўрнида рағбат ва танқид ўкувчидаги тенгдошларни нисбаса

Ўкувчи давомати

таълим сифати ва самарадорлигига бевосита таъсир этадиган омилдир

Софлом бола дарс қолдирмайди

Фасллар алмашинуви даврида об-хавонинг кескин ўзгарishi мактаб ўкувчилари орасида турли юкумни касалликлар авж олишига сабаб бўлади. Тиббёт ходимларининг маълумот берниши, болалар бир йилда камидаги тўрт, иммунитети пастроғи эса, опти-саккиз мартагача турли дарражада шамоллайди. Касалликнинг ўтиришларнида боланинг ҳарорати бўлишиб, мактабга келломайди. Тезори саломатларни тикилаш учун шифокор назоратидаги даволанади. Айни усул унинг тез тузалишида биринчи омил саналса, иккинчидан синфдошлари ва дўстларига касаллик ючишинг кучайди, балки давоматни паст ва бўш ўлаштиривчи ўкувчиларнинг билимни ҳам мустахкамланади. Ишонч билан айтиш мумкин, бу тизимиња токомиллаштириш орқали ўкувчидаги нафакат таълимий, балки тарбиявий сифатларнинг тўғри шаклланисига эришилади.

Демак, ўкувчининг соглиги билан боғлиқ ҳолатларда мактабга келломаллиши шифокор маълумотномаси билан асосланганда синф журналига "+" (сабабли) белгиси кайд этилади. Бундан бошқа сабаб ўкувчининг мактабга келмай қолиши учун асос бўлмайди.

Кўш тажриба санараси

Бир кун дарс қолдирган ўкувчининг ота-онаси ўқитувчи билан ҳамкорлик килинши бошлаши, қолдиринган мавзуларни ўйда тушунтириш чораларини кўриши лозим. Ойли таълим мусассасаларида талабалардан қайта топшириш талаб этилганидек, мактабларда ҳам ўкувчи дарсга кельмаган кунларидаги ўтилган мавзуларни ўлаштириб, топширикларни бажариши кепак.

Сир эмаски, ўкувчилар давомати доимий 100 фоиз бўлган таълим мусассасасининг ўзи йўк, — дейди Булинургум туманидаги 67-мактаб директорининг маънавий-маърифиш ишлар бўйича ўринбосари Файратжон Корабеков. — Чунки қайсирид ўкувчи бетоблиги, яна бошкаси турли сабаб ва баҳоналар туфайли мактабга бормайди. Бундай холатда кўшимча дарсларни самарали йўлга кўйиш таълим-тарбия сифати тушиб кетмаслигига таъминлайди. Ўш, ўқитувчи кўшимча дарсларни ташкил килиши ва унга ўкувчиларни мунтазам жалб этиш учун қандай тадбирларни амалга ошириши лозим? Бу борада математика фанни бўйича услубий бирлашма иғоришига таъдим этилган мониторинг натижалари билан

қайта топширигани учун балл кўйилади. Асосий журналдаги чораклик, йиллик ва рейтингларни кўшимча дарс машгулопатарига журанлидаги балларнинг ҳам ижобий таъсири бўлиши белгиланади. Ана шунда ўкувчидаги кўшимча дарсга кизиқиши ортиб, тўғри муносабат шаклланади.

Кўшимча дарс мавзуларни ўкувчиларнинг ўлаштириши, қолдиринган дарсларни, давоматни кетаётчида ва шу заҳоти davomat.uz сайти ўкувчининг синфда эгаллаган ўрнини (синфнинг эса мактабдаги, мактабнинг тумандаги, туманнинг вилоятдаги, вилоятнинг Республикадаги ўрнини) аниқлаб беради. Ҳафта давомида юқори натижага кўрсатсан ўкувчига "Энг фаол ўкувчи", синф жамоасига "Энг фаол синф", синф раҳбарига "Энг фаол синф раҳбари" нишонлаширилади.

Ҳар кунлик натижани davomat.uz сайтига жойлаштириш учун эса 3-5 дакиқа вакт кетади ва шу заҳоти davomat.uz сайти ўкувчининг синфда эгаллаган ўрнини (синфнинг эса мактабдаги, мактабнинг тумандаги, туманнинг вилоятдаги, вилоятнинг Республикадаги ўрнини) аниқлаб беради. Ҳафта давомида юқори натижага кўрсатсан ўкувчига "Энг фаол ўкувчи", синф жамоасига "Энг фаол синф", синф раҳбарига "Энг фаол синф раҳбари" нишонлаширилади.

Голиблар сурати мактаб фойесидаги ва синф стендларига жойлаштирилади. Ўзини энг илгорлар сафид кўрганларни янада олга интилади. Ҳар бир ўкувчи синф, мактаб аниқлабишига кўзахланади. Мактаб директорининг маънавий-маърифиш ишларни ўринбосари ва "Камолот" ЕИХ бошланғич ташкилоти этилчиликни нафакат давомат, балки таълим-тарбивий, интеллектуал жиҳаддан ҳам пешқадаммалликка интилизига сабаб бўлати. Паст кўрсатчилини синфларни натижаси ўхшиланади. Бу борада синф раҳбарига барча ўкувчилар ёрдамлашиши кузатмокда. Мактаб директорининг томонидан синфлар кесимида таҳлил килинган натижаларга асосан ийл давомида "Энг намунали синф" байрокчасини кўп кўлга киритган синф ўкувчилари ва уларнинг ота-оналарига ўкув йилини сўнгидаги "Хайр, мактаб - салом, коллек!" тадбирди мактаб маъмуриятининг «Мактоб ёрлиги», махалла фуркалар йигинининг «ТАШАККУРНОМА»си топширилади.

Бу метод орқали мактабда кинич маънавияти тарбиботчила гурухини ҳам шаклантириш мумкин. Чунки синфда соғлом мухитни қарор топтишига кўмаклашувчи ўкувчилар бўйича ўринбосари ва "Камолот" ЕИХ бошланғич ташкилоти этилчиликни нафакат синфлар кесимида таҳлил килинган натижаларга аносан ийл давомида "Энг намунали синф" байрокчасини кўп кўлга киритган синф ўкувчилари ва уларнинг ота-оналарига ўкув йилини сўнгидаги "Хайр, мактаб - салом, коллек!" тадбирди мактаб маъмуриятининг «Мактоб ёрлиги» топшириб, ота-оналарига ташаккurnoma жўнташисимиз эса ҳар бир ўкувчига рағбат бағишланади. Ота-оналар ҳам суратлари хурмат таъсисадан ўрин олганидан фахрланади. Натижада ўкувчилар мустакил ишлаб, тенгдошларни ҳам шунга ундаётади. Бу бевосита мактаб рейтингига ошишига таъсир этилади. Шу билан бирга, сўнгти училикни эгаллаган педагог ва ўкувчилар билан алоҳидаги ишлаймиз. Керакли тавсия ва таълимиларни таъсисадан ўтишади.

— Мактабимизда мазкур лойиҳа бўйича фолияти олиб борганимиздан сунг нафакат ўкувчилар, синфлар, балки педагогоглар ўртасида ҳам соглом ракобат мухити вуҳудга келди, — дейди муассаса директори Раҳмонберган Самандаров. — Ҳар ҳафта энг юхия натижага кўрсатсан ўкувчи висиғатида таъсир этилади. Ҳафта давомати топширилган кўлган килимиз. Исл-фамилияси тушурлиринг кўлган нишонларини таъкиб, "Мактоб ёрлиги" топшириб, ота-оналарига ташаккurnoma жўнташисимиз эса ҳар бир ўкувчига рағбат бағишланади. Ота-оналар ҳам суратлари хурмат таъсисадан ўрин олганидан фахрланади. Натижада ўкувчилар мустакил ишлаб, тенгдошларни ҳам шунга ундаётади. Бу бевосита мактаб рейтингига ошишига таъсир этилади. Шу билан бирга, сўнгти училикни эгаллаган педагог ва ўкувчилар билан алоҳидаги ишлаймиз. Керакли тавсия ва таълимиларни таъсисадан ўтишади.

Давомат ва ўлаштириш бўйича мониторинг тизими

Халқ таълими вазирлигининг 2012 йил 7 июндан "Умумий ўрта таълим мактабларининг ички тартиб-қoidalарини таъмиллаштириш тўғрисида" ги бўйруги икросини таъминлаши бўйича Ҳорзум вилоятининг 5 та мактабда тажриба-синовдан ўтаётган "Давомат ва ўлаштириш бўйича мониторинг тизими" электрон лойиҳаси таълим мусассасаларида давоматни яхшилаш, ўлаштириш, умумий рейтингнинг аниқлаби ташкил килиши. Паст ўтишади таълимиларни таъсисадан ўтишади.

— 2016 йилнинг октябрь ойидан жорий этилган мазкур лойиҳа курба-синов майночидаги этиб белгиланган таълим мусассасаларида давоматни яхшилаш, ўлаштириш, умумий рейтингнинг аниқлаби ташкил килиши. Ўйлайманки, ушбу тажриба юртимиздаги барча мактабларда жорий этилса, таълим сифати ва самарадорлиги бундан-да яхшиланади.

Насиба ЭРХОНОВА,
«Ma'rifat» мухбери

Ўқитувчилар Буюк Британияда малака ошириди

“Йилнинг энг яхши чет тили ўқитувчи — 2016” кўрик-тандовининг республика боскичида юқори натижага кўрсатган 42 нафар инглиз тили ўқитувчишу шу йилнинг 20 январь — 3 февраль кунлари Буюк Британиянинг Глазго Каледониан университетидаги малака оширишид.

Университетнинг тажрибали мутахасислари ва профессорлари томонидан дарс жараёндаги тил терминлари, таълафуз устида ишлаш, чet тилини ўргатишда аутентик материаллардан фойдаланиш, лексик бирликлар билан ишлаш технологиялари, ўкувчиларда ижодкорликни ва тил ўрганишда хиком ва шеърларнинг аҳамияти, дарсни режалаштириш ва баҳолаш, чet тилини ўрганишда тест синовларининг аҳамияти, дарс ўтишнинг бошқа самарали усуулари ҳақида маълумот берилди.

Дарс ўтишнинг турли усууларини, жумладан, кичик гурӯхлардаги ишлаш, ўқитишининг коммуникацион методларидан фойдаланиш, муаммоли вазиятларда чet тилида мулокотга киришиш усуулари изборлар ва ролли ўйинлар орқали ўргатилди. Ҳар бир машғулотда ўқитувчилар мавзу юзасидан ў ёки бу материални ўзбекистондаги ҳолат билан солишишира имкониятига эга бўлди.

Сафар давомида ўзбекистонлик инглиз тили ўқитувчилари Глазго шаҳрида жойлашган Глазго академияси ва мактабларда бўлиб, “Ўзбекистоннинг маданияти ва урф-одатлари”, “Таълим тизими” каби мавзуларда тақдимот килишди.

Якунда ўқитувчиларга ҳалқаро тренерлек макомини берувчи сертификатлар топширилди.

Энди улар жорий йилнинг марта-декабрь ойларида инглиз тили ўқитувчилари учун таянч мактаблар базасида ўтказиладиган ўкувларда ҳамда 5-синфлар учун қайта ишланадиган инглиз тили дарсларидан фойдаланишга доир маҳсус курсларда тренерлекка жалб этилади.

Ҳалқ таълими вазирлиги
Ахборот хизмати

Очиқ дарс — тажриба ва маҳорат намойишидири

Ўқитувчиларнинг доимий равишда тажриба олмашиши, энг сўнгги янгиликлардан хабардор бўлиши таълим самарадорлигини таъминлайди. Тошкент вилояти ҳалқ таълими бошқармаси ташаббуси билан 10 февраль куни худуддаги мактабларда борча фанлар кесимида очик дарслар ўтказилди.

Машғулотларни олий тоифали, самарали фаолияти учун директор жамғармаси хисобида устами ҳақ белгиланган, “Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиши” кўрик-тандовида голиб бўлган илгор педагоглар замонавий педагогик ҳамда ахборот технологияларидан фойдаланган ҳолда олиб боришиди. Очик дарсларда ота-оналар, махаллик ҳокимликлар вакиллари ҳам иштирок этиб, ўкувчиларнинг дарсларда қатнашиши, мавзуларни ўзлаштиришини кузатди. Тажриба алмашув майдонига айланган дарслар ўш ўқитувчилар учун маҳорат мактаби вазифасини ўтади.

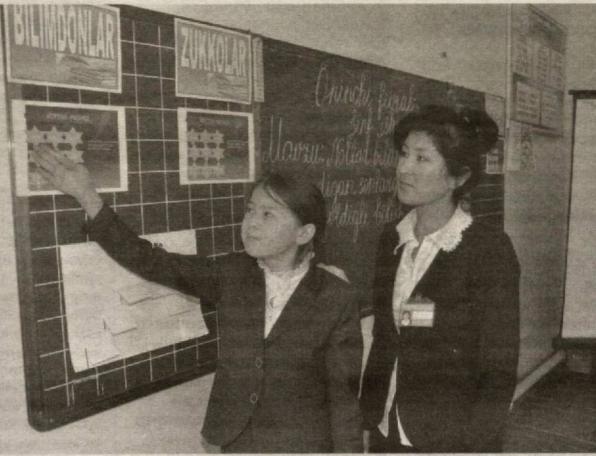
Юқоричичик, туманидаги 2016 йилда тўлиқ реконструкция қилиниб, фойдаланишга топширилган 13-мактабда бешта очик дарс кузатилди. 8-синфда “Хива хонлигининг иктиносиди ва маънавий ҳаёти” мавзуси-да очик дарс ўтган Зулфия Каликулова кизиқарли “Тож” ўйини, “Кластер” усули ва АҚТдан фойдаланиб синфа жонли мухит яратди.

— Туманидаги 40 та мактабда ўтказилган 48 очик дарслар ичидаги мазкур дарс энг яхшилари қаторида этирироф этилди, — дейди туман ХТМФМТТЭБ мудири ўринбосари Гулестон Айтекова. — Туман миёқсидаги педагогик кенгащда очик дарслар таҳлил қилиниб, энг намуналилари вилоят ҳалқ таълими бошқармаси ҳамда ҳалқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш институти вебсайтига жойлаширилади.

— Туманидаги 2-мактабнинг география фани ўқитувчиши Жамшид Низомов, 40-мактабнинг она тили ва адабиёт фани ўқитувчиши Равно Фозилова ўтган очик дарслар кенг жамоатчили, ўқитувчилар ва ота-оналарнинг этирирофига сазовор бўлди. Ота-оналар бундай тадбирларни тез-тез ўтказиб туриш мактаб ва ота-оналар ҳамкорлигини мустаҳкамлашга хизмат қилишини таъкидлашди.

— Кўп йиллар мактабда она тили ва адабиёт фани ўқитувчишиб бўлиб ишлагманман. Ҳозир нафакадаман, — дейди Мавлуда Шерматова. — Набирам Шоира Валиева 40-мактабнинг 9-синфда ўқиди. Биз фаолияти юритган даврда дарсларда дарсларидан ташкари кўшимча восита бўлмас эди. Бугунги дарс янги методлар асосида қизиқарлаштишилди. Болаларнинг ҳаммаси фоал, ҳеч бири дарс мавзусидан руҳан йироқда эмас. Ўкувчилар бадий асарни ўқиш билан бирга, таҳлил қиласяпти. Фикрлар хилма-хиллиги бор жойда ҳақиқий баҳс, замонавий таълими ҳаёрии вуҳудга келишига амин бўлдим.

**Насиба ЭРХОНОВА,
Зилола МАДАТОВА,
«Ma'rifat» мухбирлари**
Бурҳон РИЗОҚУЛОВ
олган суратлар.

да бола руҳиятига салбий таъсир этаттаган омиллар ойдинашшиб боради. Ўкувчини вазиятдан чиқарил олиш учун у билан мунтазам шуғуланиб, турли психологияк машғулотлар ўтказилади. Бу синф раҳбари, ота-она, якин дўстлари билан ҳамкорликда олиб борилади. Шунда ўкувчи ўзининг керакли шахс эканини англайди, унда ижоий ўзгариш из беради.

Кобилият ва қизиқишиларни аниқлашиб, касб танлашга тўғри йўналтириш максадиди

синф раҳбари, ота-оналар билан мустаҳкам алоқа ўрнатиш ҳам самарали йўл. Бу вазифалар ўз вақтида бажарилса, битириувчи йигит-қизлар аниқ мақсад ва қатъий ишонч билан таълимиминг кейинги босқичига қадам кўяди.

**Гулчехра
ЭШОНҚУЛОВА,
ХТВ тасарруфидаги
аник Фанларга
ихтиослаштирилган
давлат умумтаълим
мактаби директори
ўринбосари**

Мамлакатимизда ўш авлодни жисмонан соғлом, маънан етук этиб тарбиялаш, иқтидорли ўғил-қизларни рағбатлантиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Истеъоддли ўғил-қизлар нафакат республика, балки ҳалқаро саҳналарда ҳам юртимиз шарафини муносиб химоя қилмоқда.

Жаҳон саҳнасига йўл мактабдан бошланади

Наманган санъат коллежининг 2-боскич ўкувчиши, дуторчи қиз Моҳларойим Жаҳонова ҳам ана шундай иқтидорли ўшларимиздан. Илмузикий сабокни Чорток туманидаги 14-болалар мусиқа ва санъат мактабида олган Моҳларойим Муҳиддин Кориёкубов номидаги республика кўрик-тандовида 1-ўринни эгаллаб, Наманган санъат коллежига имтиёз билан қабул қилинди. Тинимсиз изланниш ва интилишдан толмаган қаҳрамонимиз 2016 йили Россиянинг Козон шаҳрида бўйлутган «Живой Родник» халқаро кўрик-тандловида фаҳри 1-ўринни эгаллади. Шу билан бирга, ўзбекистон давлат консерваториясига имтихонизсиз қабул қилинди.

Айни кунда июн ойида Америка Кўшма Штатларининг Нью-Йорк шаҳрида ўтадиган жаҳон ўш мусиқачилари фестивалига тайёрланмоқда.

— Эришган муваффақиятларим замирида мамлакатимизда ўшларга бериладиган ўтибида, — дейди Моҳларойим. — Бугун мамлакатимизнинг қайси худудига борманг, замонавий таълим мусассалари, мусиқа ва санъат мактаблари, спорт объектлари ўғил-қизлар ихтиёрида. Биздан эса шунга жавобан яхши ўқиш талаб этилади. Келажакда баланд мэрраларни забт этиб, юртимиз довругини янада ёйини ният килганим.

Орзихон ТЎЙЧИБОЕВА

Касбга йўналтириш сўрвномалари

9-синф ўқувчиши ҳәётида мұхим тадбир

Жавохир 9-синфда ўқиди. Техникага қизиқиши катта. Шу боис мактабдан келди дегунча отасининг устахонаси томон шошилади. Отаси — Нажмиддин Адизов нафақат маҳаллода, туманда ҳам донғи чикқан автомобиль устаси. Жавохир ҳам келажакда у каби моҳир уста бўлишга оҳд қилган.

Мактабларда 9-синф ўқувчиларини касб-хунарга йўналтириш борасида кенг кўлами тадбирлар амала оширилаётгани Жавохир сингари ўқувчиларнинг танлаган касби бўйича кўпроқ маълумот олиши, пировардида, ўз келажигини мустакил белгилашига замин яратмоқда.

Кизилтепа туманинда 26-мактабда ҳам 9-синф ўқувчиларини касб-хунарга йўналтириш борасида маҳсус комиссия ташкил этилиб, унга мактаб ва касб-хунар коллежи ўқитувчилари, маҳалла фаоллари ҳамда ота-оналар жалб этилган. Бизга якин худудда Кизилтепа енгил саноат касб-хунар коллежи жойлашган. Касб-хунарга йўналтириш ишларини олиб боришида коллеж ўқитувчи-мутахассислари билан ҳамкорлик қиласылар. Ўқувчиларимизни коллежга тез-тез олиб бориб, у ердаги шарт-шароитлар, йўналишлар билан танишираяпмиз. Амалий машгулотларда иштирок этадилар. Ҳамкорликда «Касблар фестивали», «Очиқ эшиклар куни» ва башка касб-хунарга йўналтириш бўйича тадбирлар ташкил этилмоқда.

2016-2017 ўкув йилида мактабимизнинг битирувчи синфларида 105 нафар ўғил-қиз таъмин олмоқда. Якинда 9-синф ўқувчиларини касб-хунарга йўналтириш борасидаги сўрвноманинг биринчи босқичи ўтказилди. 93 ўқувчи худуддаги касб-хунар коллежида мавжуд йўналишлар бўйича тълим олиш истагини билдириган бўлса, қолгани Навий шаҳридан тиббиёт, олимпия заҳирларни, кончилик ҳамда юридик йўналишдаги коллежларда ўқишини давом эттироқчи. Сўрвнома натижаларини таҳтил қилиб, ўқувчиларнинг қизиқиши ва иқтидорини янада чукурроқ ўрганиш, давр тараққиёти асносида кириб

Шавқиддин ОЧИЛОВ,
Кизилтепа туманинда
26-мактаб ўқитувчи

Maktabga e'tibor — kelajakka e'tibor

Чақарнинг кўрки, ўқувчилар фахри

Чақар — Булокбоши туманинг чекка ҳудудида жойлашган қишлоқ. Бугун бу ерда 4 мингдан зиёд аҳоли истиқомат қиласи. Ўтган йили қишлоқда 310 ўринли мактаб барпо этилиб, ўғил-қизларнинг замонавий шарт-шароитларга эга муассасада билим олиши, ҳеч кимдан кам бўлмай улғайиши учун имконият яратилгани чақарликлар кўксини тоғдек кўтарди, десак мубобалаға бўлмайди.

роитлар шаҳардаги билим даргоҳларидан асло қолишмайди. Биз бир пайтлар орзу қўлган барча қуайликларга эга спорт зали болаларимиз хизматида. Айниқса, тушдан кейинги тўғраклар болаларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказишда катта аҳамият касб этмоқда.

Дарҳақиқат, ўқувчиларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтказиш мақсадида турли фан ва касб-хунар тўғракларни самаравошади. Сарвиназ Рустамова раҳбарлигидаги «Ёш қаламкашлар» тўғраги аъзоларининг ижодий машҳулари туман, вилоят ва республика матбуот нашрларида чоп этилмоқда. «Қиз боланинг касби — унинг баҳти», «Ораста қизлар», «Ким бўлсан экан?», «Ажодлар мероси — келаҳжак пойдевори» мавзуларидаги маънавий-маърифий тадбирларда маҳаллалар вакиллари ва отоналар баҳонидил иштирок этади. Бир сўз билан айтганда, мактаб қишлоқнинг хақиқи маънавият масканига айланган.

Билим масканинага куай шароит, ўқитувчилар мөхнати бесамар кетмаяпти. Иккى йилдан бўён мактаб жамоаси таълим сифати кўрсаткичлари бўйича рейтингда Булокбоши туманинда мактаблар орасида етакчиликни бермай келмоқда. Бунинг натижасида мактаб жамоаси 2015-2016 ўкув йили якунлари бўйича вилоят ҳало таълими бошқармаси томонидан ташкил этилган «Сизга ташаккур!» кўрик-танловининг «Энг яхши умумтаълим мактаби» йўналиши бўйича 1-ўринни эгаллаб, вилоят бошқармаси ҳам фарҳли ўринларга сазовор бўлди. Сўнгги иккى-уч йилда таърихи ўқитувчиси «Кўрик-танловининг туман босқичида 1-ўринни эгаллаб, вилоят бошқармаси ҳам фарҳли ўринларга сазовор бўлди. Сўнгги иккى-уч йилда таърихи ўқитувчиси Муҳабbat Абдуллаева, она тили ва адабиёт фани ўқитувчилар Сарвиназ Рустамова, кимё фани ўқитувчisi Ўқтамон Шерматова, география фани ўқитувчиси Ўғилхон Халирова, бошлангич синф ўқитувчиси Шоҳсанам Асқарованинг иш тажрибалари туман, вилоят миқёсига оммалаштирилди.

Ахил жамоа билим даргоҳи атрофини ободонлаштириш, ҳар бир ўқув анжомини кўз қорачигидек асрар борасида ҳам фидойилик билан иш олиб бормоқда. Мактаб ҳовлиси 250 метрлик девор билан ўралди. Мактабнинг барча ҳудудига назорат камералари ўрнатилди. Ўқув биносининг атрофида 100 тупдан зиёд арча, япон сафораси ва каштан даражатлари экилиб, парваришиланмоқда. Синфониалар ва йўлакларга кўйилган гулларнинг барқ уриб ўсаётганини бу ерда ҳақиқий фидойилар меҳнат қиласига кўрсатади.

Орифжон СИДДИКОВ,
«Ma'rifat» мұхбари

Мустақиллик йиллари халқимиз тафаккури, дунёка-раши юксалиб, турмуш фаровонлиги ошаётганини ҳар кадамда кўриб, ҳис этиб турибмиз. Жумладан, либосларнинг чироили, ярашикли, сипо бўлиши билан бирга, экологик, гигиеник жиҳатдан организм учун зарарсиз маҳсулотдан тайёрлангани алоҳида эътибор қаратишлайтгани фикримиз далиллайдир. Шу боис бозорларимизда трикотаж маҳсулотларига талаб юқори. Айниқса, пахта ва ипак толасидан тайёрланган матолар нафакат юртимиз, балки хорижий мамлакатларда катта қизиқиши билан харид қилинади.

1991 йили республика мизда етиширилган пахта толасининг бор-йғи 7 фоизи қайта ишланган бўлса, бугунга келиб бўй кўрсаткич 55 фоизга етгани мамлакатимизда енгил саноат жадал ривожланётганидан дарак беради. Истиқлол йилларида соҳада олиб борилган кенг кўламли ислохтлар туфайли мамлакатимиз жаҳоннинг энг кўп трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи Хитой, Хиндустон, АҚШ, Тайвань, Япония, Индонезия каби давлатлари қаторидан муносиб ўрин эгаллади. Трикотаж маҳсулотлари ассортименти сезиларли даражада кенгайиб, янги маҳсулот турлари, хусусан, иккى игнадонли тўкув машиналарида тайёрланувчи, енгиллаштирилган структурадаги матолар билан бойиди. Шундай бўлса-да, ишлаб чиқариш ҳаммини янада кенгайтириш, маҳсулотларининг энергиятежамкор, хамхарж, импорт ўринини босувчи муқобил турларини яратиш долзарб вазифалардан саналади. Техника фанлари доироти Курбонали Холиковнинг "Тукли трикотаж тўқималарининг янги турларини олиш ва маҳаллий хомашёдан самарали фойдаланиш хисобига трикотажнинг сифат кўрсаткичларини ошириш" мавзусида олиб борган илмий излашилари соҳа тараққиётiga дахлдор муҳим масалалар ечимиға қаратилиган.

— Ресурстежамкор технологияларни ишлаб чиқиши, трикотаж тўкув машиналарининг технологик имкониятларини кенгайтириш ва маҳаллий хомашёдан самарали фойдаланиш тизимини яратиш олдимизда турган энг муҳим вазифалардан саналади. Бу орқали таннаххии камайтириш ва тайёр маҳсулотда маҳаллий хомашёни қайта ишлаш улушини ошириш имконига эга бўламиш, — дедай олим. — Бугунги кунда тукли трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқарининг янги усулларини яратиш хисобига тўкув машиналарининг технологик имкониятларини кенгайтириш, ассортимент турларини кўлтайтириш, маҳаллий хомашёдан самарали фойдаланиш билан бирга, сифат кўрсаткичларини ошириш, иким шароитига мос, иссиқликни саклашни хусусияти юқори бўлган трикотаж тўқималарини олиш устида кенг камровли илмий тадқиқотлар ўтказилмоқда.

Айни пайтда республика миздаги трикотаж ишлаб

чиқариш корхоналарида тури русумли замонавий айлана ва ясси игнадонли трикотаж машиналари ўрнатилган. Уларнинг аксариятида кенг кўламли технologik имкониятлар муҳассасм бўлса-да, корхона

Аксарият ҳолларда шакл сақлаш хусусияти юқори бўлган устки кийимлар учун мўлжалланган ёпқичи, тукли трикотаж тўқимасини олишда асос илиси сифатида полиэстердан, тукли ип сифатида эса пахта толасидан фойдаланилади. Табиийки, бунда трикотаж тўқимасининг гигиеник хусусиятлари камаяди. Бўяш жараёнида кийинчиликлар юзага келиб, тўқимасининг ранги нуқсонли бўлиб қолиши мумкин. Чунки хомашёнин ҳар бир турни ўзиға хос бўяш тартибини талаб килади. Шу жиҳатларни эътиборга олиб, олим изланишлари давомида три-

нинг янги тузилишлари ва тўқиши усуллари ишлаб чиқиди. Айни пайтда тукли трикотаж ишлаб чиқаривчи камчиликларга ипларни игналарга кўшиш, тукли протяжкаларни ташлаш, ҳалқаларни бирлаштириш амалиётлашарининг нотўғри бажарилиши сабаб экани асосланди. Бош, хосилини ва арадаш тўқималар асосида олинган тукли трикотаж тўқималарини ишлаб чиқаришда хомашё сарфини камайтиришнинг технologik ечимлари аниқланни, тукли трикотаж тўқималарининг оптималь структура-

Янги технология самаралари

сифатли ва камхарж пахта-ипак таркибли маҳсулот олиш имкониятини кенгайтиради

Курбонали Холиков кўллаган янги усул орқали асос тўқима тузилишини ўзgartирлиш, бир тўқиманинг ўзида турли тукли трикотаж тўқималари, чизик зичлиги кам бўлган йигирилган иплардан фойдаланиш хисобига трикотаж тўқимасининг юза зичлигини 1,5-2 маротаба, ҳажм зичлигини эса 15-20 фоизга камайтириш имкони мавжуд.

шароитида кўпинча бу кулайликлардан самарали фойдаланилмаяпти. Тукли трикотаж тўқимасидан маҳсулот тайёрлашадан маҳсулотларининг сифат кўрсаткичларини яхшилаш баробаридан сарфни камайтиришга хизмат қилувчи маҳаллий хомашё эмас, импорт хомашёни ишлатилмоқда. Шу каби омиллар инобатга олинган ҳолда хомашё сарфи камайтиришга хизмат қилувчи маҳаллий хомашё эмас, импорт хомашёни ишлатилмоқда. Шу каби омиллар инобатга олинган ҳолда хомашё сарфи камайтириш, юқори шакл сақлаш хусусияти ошириши маҳаллий яхшилашади. Бу турдаги ипдан фойдаланишнинг афзаллиги шундаки, лайкра или чўзилиб, яна дастлабки ҳолатга қайта олиши эвазига тўқима юқори шакл сақлаш хусусиятiga эга бўлади. Шунингдек, лайкра ипининг ингичкалиги енгиллаштирилган трикотаж тўқима олиш, тўқима юзасида ип кўринмаслиги каби сифат кўрсаткичларини оширади. Тажрибалардан аён бўлди, асос илиси сифатида полизстер ўрнига йигирилган пахта толасига кам майдорда юқори киришувчан лайкра или кўшилса, трикотаж тўқимасининг гигиеник хусусиятлари янада яхшилаади. Шакл сақлаш хусусиятини ошириш ва таннаххии камайтиришга эришилади.

Курбонали Холиков кўллаган янги усул орқали асос тўқима тузилишини ўзgartирлиш, бир тўқиманинг ўзида турли тукли трикотаж тўқималари, чизик зичлиги кам бўлган йигирилган иплардан фойдаланиш хисобига трикотаж тўқимасининг юза зичлигини 1,5-2 маротаба, ҳажм зичлигини эса 15-20 фоизга камайтириш имкони мавжуд. Айни пайтда трикотаж тўқимасининг ташки кўриниши ва сифат кўрсаткичлари сакланниб қолади.

вий кўрсаткичлари тавсия этилди.

Асос илиси сифатида йирилган ипакдан фойдаланилганда тукли трикотаж тўқимасининг юза зичлиги 5, ҳажм зичлиги 11 фоизга камайгани, ишқаланишга чидамлилиги эса 23 фоиз-

Таклиф этилаётган тукли трикотаж тўқималарини олиш технологиясидан фойдаланилганда, 1000 килограмм йигирилган пахта или қайта ишланишидан кутилган иқтисодий самараордлик (2015 йил нархи бўйича) 677530 сўмни, ўртача кувватга эга бўлган 8-10 та трикотаж машинаси ўрнатилган корхона йилига 240 тонна хомашёни қайта ишлагандага эса 162 миллион сўмни ташкил этади.

га, узилиш кучи узунлиги бўйича икки марта, энгиза эса 29 фоиз ортишига эришилди. Асос қилиб олинган тўқимага нисбатан шакл сақлаш хусусияти юқори эканлиги аниқланди. Таклиф этилаётган тукли трикотаж тўқималарини олиш технологиясидан фойдаланилганда, 1000 килограмм йигирилган пахта или қайта ишланишидан кутилган иқтисодий самараордлик (2015 йил нархи бўйича) 677530 сўмни, ўртача кувватга эга бўлган 8-10 та трикотаж машинаси ўрнатилган корхона йилига 240 тонна хомашёни қайта ишлагандага эса 162 миллион сўмни ташкил этади.

да. Ўтган йилнинг ўзида тайёр тикувчилик-трикотаж буюмларининг янги 36 тури ва 45 моделини ишлаб чиқарши ўзлаштирилганни ҳам соҳада эришилган катта ютукларданди. Албатта, бу каби дадил одимлар юртимизда илм ва амалиёт ўйнлигини ташкил этиш, олимларимизнинг истикబолли тадқиқотлар олиб бориши ва ишлаб чиқсан янги технологияларини амалиётга татбик этиши учун яратилган муносиб шартшароитлар маҳсулидир.

Ойбуби ОЧИЛОВА,
"Ma'rifat" мұхабири

2017-yil 15-fevral, № 13 (8974)

Ота-боболаримизнинг билимга, китобга бўлган меҳр-муҳаббати она дигеримизда дунё ташаддунига, илму маърифат ривожига бекёс чисса кўшган буюк инсонларнинг этишиб чиқишига сабаб бўлган. Муқаддас динимизда хоҳ эркак бўйсин, хоҳ аёл — ҳар бир инсоннинг илм ўрганиши фарзсаналган.

Халқимиз азалдан билимга саодатнинг калити, комилликка элтувчи кўпик, инсоннинг ёвузиликдан, хурофотдан асрорчи куч сифатида караган. Билимли инсонлар эл орасида катта обрў-эътиборга эга бўлган. Соҳибқиён Амир Темур дунёйи ва диний билимларни чукур эгалаган хўкмдор бўлиши билан бирга им ахлини бағоят қадрлаган, уларга яқиндан ғамхўрлик қўлган, саҳоватини аямаган.

Халқ орасида Амир Темур ҳақида бир ривоят юради. Унинг кўшинлари Арман заминидан ўтиб кетаётгандга бир монастирга дуч келибди. Саркардалар монастирдагилардан дарвозаларни очишин талаб қилибди. Арманлар бунга рози бўлмасдан ўрнига катта микдорда олтин вайда килишибди. Уша пайларни уруш койдадарига биноан ҳаётси сақлаб қолинган мағлуб томон голиб томонга омонлик солигини тўллаган... Монастирдагиларнинг таклифи Соҳибқиёнга маъқул келмади. Келган элчиларга «майли, кимки омонлик истаса, ўз оғирлигига тенг китоб келтириш!» деб шарт кўйиди. Монастир аҳли бу талабни узоқ муҳомма қилиб, ўлимга рози эканликларни изҳор қилибди. Бундай қарордан тъсирланган Амир Темур «халқининг маънавий меросини ўз жонидан афзал кўрган халқ яшашга ҳақли» деган экан...

Буюк бобокалонимиз қайси мамлакатни мавҳ эт- масин билимли инсонларни

«...Маънавий меросини ўз жонидан афзал кўрган халқ яшашга ҳақли»

ўз химоясига олиб, ардоқлаған, дурдан китобларни асрар-авайлаб, Самарқандга олиб келган ва жаҳонда тенги йўқ темурйлар кутубхонасини барпо этган. Кейинчалик Мирзо Улуғбек томонидан янада бойитилган бу кутубхонага шахсан подшонинг ўзи мудирик қўлган.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг шу йил 12 январдаги «Китоб маҳсулотларини чоп этиши ва тарқатиш тизимиши ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлиг маданиятини ошириш ҳамда тарғибот қўлиши бўйича комиссия тушиб тўғрисида»ғи фармойинши ўқиб, бу нозига ва ўта мумих масалалага шахсан давлат раҳбарининг эътиборини яна бир бор хис қилим. Хужжатда китоб маҳсулотларини чоп этиши ва тарқатиш тизимиши ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлиг маданиятини ошириш бўйича комплекс чора-тадбирлар дастурини ишлаб чиқиши ва-зифаси кўйилди. Энди мута-хассислар юртимизда аҳоли ўртасида, жумладан, ёшлар орасида китобхонлик маданияти савиасининг пасайиб кетиши сабабларини чукур таҳлил этиши асосида уни оширишга қаратилган аниқ ва пухта чора-тадбирлар белгилашлари талаб этилади. Хўш, ўша сабаб ва шарт-шароитлар нималардан иборат?

Ўтган асрнинг 80-йилларидан бошланган сиёсий бекарорлик, иктисадий танглик узоқ ўйиллик китобхонлик аньаналарига пуртурса итказди. Дафъатан савдо расталарининг бўшаб қолиши, озиқ-овқат маҳсулотлари харид килиши учун узундан-узоқ навбатларнинг пайдо бўлиши, «қайта куриш», «ошкоралик», «демократия» дея кўчага чиққан оломоннинг жунбушлири китоб дўконларининг ёлилиб кетишига, кутубхоналарнинг хувулавлаб қолишига сабаб бўлди. Устига устак «кора қозони» қайнамай қолган ўқитувчilarнинг «бозор» томонга оғиг кетиши, шу даврда ота-оналарнинг ҳам асосий ўйи «тириқчилик» бўлиб қолган китобхонлик маданиятiga урилган биринчи зарба бўлганди. Мактабда, оила-

да назоратнинг сусайиши болаларга ўз таъсирини ўтказмай қолмади...

Ва ниҳоят китобхонликка кейнинг «зарба»ни ҳаётимизга шиддат билан кириб келган телефон, интернет каби воқееликлар берди. Улар китобнинг ўрнини босишига кодир деган янгиши фикр ёшларнинг катта қисмини ўз домигча тортиш кетишига улгурди. Бугун ёшлар-ку майли, катта ёшдагилар, ҳатто отаҳон-онахонлар ҳам телефондан бош кўтара олмай қолишигина ҳеч кимга сир эмас. Оиласнинг улуғлари кўлига китоб олмасдан умрини компютер ёндида ўтказса, олди-қочди сериаллардан бўшамаса, ёшлар китобхонликни кимдан ўргансин? Куш ҳам уясида кўрганини килади.

Хорижий мамлакатларга борганимда атаялаб китоб дўёноларига кираман. Харидорлар кўплигидан ҳайратга тушаман. Ҳани эди бизда ҳам китоб дўёноларимиз шундай гавжум бўлса, ота-оналар фарзандларининг туғилган кунларида куюқ зиёфатлар, кимматбахо ўйинчоқлар ўрнига бир дона китоб совфа килиши ўрганиши. Қизи туғилгандан бошлаб, сандиксандиқ сарпо юғишдан чарчамайдиган оналар унинг орасида Навоий бомбозининг «Хамса»сини жойлаб қўйса!

Оиласда китобхонлик мухити бўлмас экан, болада китобга меҳр ўйғонмайди. Катталар намуна бўлиб, кўлларига китоб олмас экан, фарзандлар ўз-ўзидан китобсевар бўлиб қолмайди. Кўп йиллик тажрибамдан шуни англадимки, болалар эртак ва достонларга ҳавасманд бўлишади. Эртак айтишини бошлаганимда неварадарим ҳар қандай машгулотини ҳар қандай машгулотини ўзоти мурожаатида берганман. Кўпинча тингловчилар — ўқитувчилардан «Сиз кейинги пайтда қандай бадий асарни ўқиганлиз» деб сурардим. Энг ачинарлиси 60 фойз устозлар кейнинг бир йил давомидга қандай китоб ўқиганини эслай ошимишади. 30 фойзи савиаси паст китобларни ўқиши, фақат 5 фойз тингловчилар жиддий адабиётларни мутолаа қилиши мавъум бўларди.

Олимлар китоб мутолаасининг инсон ақлий, жисмоний ва маънавий камолотидаги аҳамиятини исботлаб бердилар. Малумотларга кўра, китоб ўқиши ақлий қобилият пасайишнинг олдини олади.

ота-оналар ўзгарган... Айримларнинг «боламга китоб ўқи десам, ҳеч айтганини қилимаяти!» деб зорланишлари кулоқча чалинади. «Ўқи» дейиш билан муродга етиб бўлмайди. Кейинги пайтларда оиласларда аждодларимизнинг китоб мутолааси анъаналари унтилиб кетмоқда. Малумум, ота-боболаримиз азал-азалдан эрталаби нонушта пайти, кечки ташаддики оиласа даврасида нафис мажлислар куршишган. Катталар турли хил ривоятлар, ҳикоятлар сўзлаб, ёшларга насиҳатлар қўлган, китоб мутолаа қилишган. Хозир ахвол бутунлай бошчача. Эрталаб ота ишга шошилади. Она ҳам ишга бориши лозим. Болалар мактабга, боғчага ошириди... Бирни олдин, бирни кейин нонушта қўлиб, юмушига отланади. Кечда ҳам оиласнинг барча аъзоларини бир жойга тўплаб бўлмайди... Ишдан толиқиб, кеч қайтган отанинг ҳам, ишдан ташқари уйомушлари билан чарбаб қолиши у ёнда турсин, мулокот қилишга кўли тегмайди. Ваҳоланки, китоб мутолааси ота-оналар билан фарзандлар ўртасидаги ўзаро муносабатларни мустаҳкамайди, оила жисслигини таъминайди.

Ёшларда китобга меҳр ўйғотидиган иккинчи манба — мактаб, ўқитувчилар. Кўп йиллар ўқитувчилар малакасини ошириш институтида дарс берганман. Кўпинча тингловчилар — ўқитувчилардан «Сиз кейинги пайтда қандай бадий асарни ўқиганлиз» деб сурардим. Энг ачинарлиси 60 фойз устозлар кейнинг бир йил давомидга қандай китоб ўқиганини эслай ошимишади. 30 фойзи савиаси паст китобларни ўқиши, фақат 5 фойз тингловчилар жиддий адабиётларни мутолаа қилиши мавъум бўларди.

Олимлар китоб мутолаасининг инсон ақлий, жисмоний ва маънавий камолотидаги аҳамиятини исботлаб бердилар. Малумотларга кўра, китоб ўқиши ақлий қобилият пасайишнинг олдини олади.

Tarbiya — saodat

Олти дақиқа китоб ўқиш билан машгул бўлиш стресс холатининг 60 фойз камайишига олиб келиш билан бирга китобхоннинг юрак уриши бир маромада бўлишини, мушаклар тарағанглини бўшаштириш жараёнини ҳам сенкилаштириши тъминларкан. Китобсеварларнинг тан соглиқлари бошқаларга нисбатан 33 фойз яхшироқ бўларкан. Бундан ташки, китоб мутолааси инсон қалбини юмшитиши, уйқусизликнинг олдини олиши, тушкунликдан кутқариши, ҳаётдаги мақсадни тўғри англаб, қийинчиликларни ёнгишига ёрдамлашиши, ижодкорлик қобилиятини ривожлантириши, сўз бойлигини ошириши ва бошقا фойдалари жиҳатларга эгалиги исботланган.

Шу ҳақиқатнинг ёшлар шурига сингдириши мамлакатимизда китобхонлик маданиятини оширища энг бирламчи омил бўлади. Китобнинг, илмнинг фойдаси, компьютер ўйинларининг зарарни томонлари телекўрсатувларда очиб берилиши, мультифильмлар мазмунига сингдирилиши, рекламалар мозхитини ташкил этиши, газета-журналларда тарғиб қилиниши лозим. «Доновий» ва «Билмасвой»нинг саргузаштари ёрдамида билимли инсонларнинг жамиятда улугланиши ва аксинча, илмизларнинг шармандали башаралари ёрқин бадий асарни ўқиганлиз» деб сурардим. Энг ачинарлиси 60 фойз устозлар кейнинг бир йил давомидга қандай китоб ўқиганини эслай ошимишади. 30 фойзи савиаси паст китобларни ўқиши, фақат 5 фойз тингловчилар жиддий адабиётларни мутолаа қилиши мавъум бўларди.

Олимлар китоб мутолаасининг инсон ақлий, жисмоний ва маънавий камолотидаги аҳамиятини исботлаб бердилар. Кундан-кунга омадисизлик боткоғига чўқиб бораётган «Билмасвой» сиймосини гавдалантириш лозим. Ана шунда ёшлар қалбидаги уларнинг бирига чекиси ҳавас, иккинчисига нисбатан нафрат шаклана боради. Китобга меҳри баланд янги авлод пайдо бўлади...

Комил СИНДОРОВ,
юридик фанлари
доктори

Ота-оналар билан мулокот

таълим сифати ва муаммолар ечимига ижобий таъсир кўрсатмоқда

лим масканни доирасидаги ҳал қилинши мумкин бўлган масалаларни жойида бартараф этиши имконини яратмоқда, — дейди Ангрен шаҳар ҳалқ таълими мусассасалари фаoliyati методик таъминлаш ва ташкил этиши мудири Шерзоджон Мирзакаримов. — Шу билан бирга, давлатимиз раҳбарининг виртуал қабулхонаси, прокуратура органларига ва бошқа жойларга шахар ёки мактаб миқёсида ечими топиладиган муаммолар юзасидан бўлаётган мурожаатлар сонининг кескин камайишига эришилаёт. Табиийки, ҳар бир соҳада тегишилиги бўйича мавжуд муаммо ва шикоятлар билан шуғулла-нуви, ҳалқ дардини эшитгувчи бун-

дай мулокот хоналарининг фаoliyati йўлга кўйилиши аҳоли мурожаатларида кўтарилаётган масалаларнинг тезкор ҳал этилишига хизмат қиласди.

Тадбир доирасидаги мактаб кутубхонасидаги бадий ва оммабот бердилар. Малумотларга кўра, китоб ўқиши ақлий қобилият пасайишнинг олдини олади.

Халқимизда «куш уясида кўрганини қиласди», деган нақл бор-

Шу маънода, ўғил-қизларимизнинг китобхон бўлишида уйдаги катталар ўнрак бўлмоғи, оиласда китобхонлик мухити шаклланмоғи лозим, — дейди Ангрен шаҳридаги 18-мактаб директори Махмуджон Тургунов. — Президентимизнинг фармойиши билан китобхонликка қаратилган юксак эътибор ёш авлоднинг комил инсонлар бўлиб этишишига хизмат қиласди. Бежиз мутолаа машғулоти давлат сиёсати даражасига кўтарилаётгани йўқ, чунки айни шу машғулот руҳият тарбиячиси, инсон кўнглида инсонпарварлик, ватанпарварлик каби туйғуларни карор топтириши билан аҳамиятилади.

(Давоми 16-бетда.)

Бактериялар (юонча «бактерион», яъни «таёкча») содда тузилган, кўз билан кўриб бўлмайдиган организмлар хисобланади. Хужайрасида ядро росмана на шаклланмаган ва оддий бўлиниш йўли билан кўпаяди. Баззи автотроф бактерияларни хисобга олмаганди, уларнинг кўпчилигидан дала пластидалор бўлмайди, шунинг учун улар гетеротроф озиқланади. Хўш, олимларнинг ётиборини тортаётган бу микроорганизмларнинг қандай асосий хусусиятлари мавжуд?

Тегишли илмий манбаларда қайд этилишича, электрон микроскопда қаралганда бактериянинг хужайра пардаси бир неча (оддатда, уч) қават экани кўринади. Унинг таркибига мурамин кислота, аминокислоталар, липидлар, глюказин ва бошқа бирикмалар киради. Бактериялар бир хужайрали, бъязан илсизон ёки шохланган, колонияли организмлар бўлиб, улар шакл жихатидан З гурӯхга ажратилган: 1) шарсизмон-кокклар; 2) таёксимон-басиллалар; 3) буралган-вибрионлар, спириллар.

Бактерияларнинг кўпчилиги сув ва бошқа озука моддалари етишмагандага ёки бошқа ноқулай шароитда спора (гульсиз ўсимликларнинг ва бъязни хужайрави жоноворларнинг учриш органи) ҳосил қилиш хусусиятига эга. Споралар ташки омиллар таъсирига анча чидамли бўйлиб, бир неча йилгача ўз ҳәётини саклута олади.

Улар асосан шамол ва сув ёрдамида таркалadi. Шунинг учун ҳам сув, тупрок, озукаларда ва турархойларда бактериялар кўпроқ учрайди. Бундан ташкаш, бактерияларнинг эркин кислороди мухитда яшовини — аэроб, кислородсиз мухитда яшовини — анаэроб ҳамда касаллик кўзғатувчи турлари ҳам мавжуд.

Бактериялар табиятда ва инсон ҳәётида жуда мухим роль ўйнайди. Уларнинг зарарли томонлари билан бирга фойдали жихатлари ҳам бор. Масалан, бактериялар органик моддаларнинг парчаланиши, чириши ва ачишини таъминлайди. Оддийгина ачиш жараёнини олайлик. Ундан амалда сут маҳсулотларини тайёрлашда, бодринг ва қарамларни консервлашда, ем-хашика йифлаган ўсимликлардан силос бостиришда фойдаланилади. Шунингдек, спирт ва сиркалар тайёрлашда, толаларни ажратишда ҳам бактериялар хизматида таяниллади.

Ўсимлик ва хайвон қолдиклари, целиюзоза, пентозалар, крахмал, пектин моддалар ва бошқаларни ўзлаштиришга қодир микроорганизмлар иштироқида парчаланиб, пиорвардида

Супербактерияга қарши чора борми?

карбонат ангидрид билан сувга айланади. Табиятда азот ҳосил бўлишида ҳам ушбу микроорганизмларнинг роли катта. Хайвонлар ўзига зарур азотли бирикмаларни ўсимлик оксилари эвазига ҳосил қилади. Хайвон ва ўсимлик оксилари бактериялар таъсирида минераллашиб, аввал аммиакка, кейин нитрит ва нитратларга айланади. Аммоний тузлар ҳам, нитратлар ҳам юксак ўсимликлар учун озиг бўлади, улар шу тузлардан фойдаланиб, ўз танасида оксил ҳосил қиласди.

Бактериялар бошқа биоген элементларни ҳам минераллаширади. Улар органик фосфор бирикмаларни парчалаб, сув ҳавзалари ва тупроқда фосфорнинг минерал бирикмаларни кўпайтиради. Бактериялар таъсирида олтингуртунинг органик бирикмалари ҳам минералларга айланади.

Бактериялар култураси (сунъий шароитда микроорганизмлар учротиши ва шу микроорганизмларнинг ўзи)дан аминокислоталар, витаминлар ва антибиотикларни миқдор жихатидан ичилашади. Фойдаланилади.

Тупрок унумдорлиги ҳам бактерияларнинг ҳәёт фаолигига боғлиқ. Пектин моддаларни бижитадиган бактериялар ёрдамида зигир, каноп ва бошқа толали ўсимликлар ичилашади. Саноатда бактериянинг тегишли турлари ёрдамида крахмали ёки бошқача хомашедан сут кислота, ацетон, этил спирти, бутил спирти ва бошқа спиртлар, дектрин ва бошқалар олинади.

Аммо биз бактерия деганда, барibir салбий микроорганизмни, хусусан, микробларни тушунамиз. Бактерияларнинг кўплаб олимларни ташвишга солаётган ва инсониятга хавф тудригайтган зарарли томонларидан бирни одамлар, ўсимлик ва хайвонларда турли хавфли касалликларнинг келиб чиқишидир. Заракундана бактериялар озука маҳсулотларини бузилишига сабаб бўлиши ҳам одамлар, айниқса ёш болалар саломатлиги учун хавфdir.

Олимларнинг таъкидларича, оддийгина қаҳва қайнатигача ҳам турли бактериялар бўлиши мумкин. Бу бежиз айтилмаган. Боиси, Валенсия университети олимлари айнан ушбу масалада ўтказган тадқиқотда ўнта қаҳва қайнатигача текшириб кўрилди. Уларда тайёрланган қаҳвадан қолган чўкиндида 35 ва ҳатто 67 турдаги бактерия топилди. Тадқиқотчиларнинг фикрича, хатарли жихати шуки, ёки қаҳванинг юқори ҳароратда қайнатилиши ҳам, курилманинг бактерияларга қарши воситаси ҳам уни хавфдан химоя қилолмайди.

Ўсимлик ва хайвон қолдиклари, целиюзоза, пентозалар, крахмал, пектин моддалар ва бошқаларни ўзлаштиришга қодир микроорганизмлар иштироқида парчаланиб, пиорвардида

майтириш мумкин, деб хисоблайди. Бунинг учун қаҳва қайнатигачи ҳафтасига бир марта илик сув ва совун билан ювши лозим. Янда тозалаш учун эса сувга сирка кўшиб ювши тавсия этилади.

Оддатда касаллик кўзғатувчи бактерияларга қарши аспектика (операция вақтида, шунингдек, яраларни даволашда инфекциядан саклаш учун кўлланиладиган усул ва чоралар) ва антисептика чоралари кўрилади. Шунингдек, бактериостатик ва бактеристид моддалар ишлатилади. Хавфли касаллик кўзғатувчи бактериялар орасида ўпка сили касаллигини ташучви таёхасимон бактерия қарши даволаш усуллари ва тегиши даримонлар яратилган.

Супербактерия топилди, суперантбактерия-чи?

Океанортидаги марказий шифохонлардан бирига шошилич тарзда көлтирилган бемор аёлда антибиотиклар билан даволаб бўлмайдиган бактерия борлиги маълум бўлди. Невадалик 49 ёшли аёл бактерия аниқлангунга қадар Хиндистонда яшаган. Ўшанда бахтсиз тасодиф туфайли унинг қовурғаси синиб, сукт ўтиклинига инфекция тушади ва икки йил ичида икки марта касалхонада даволанишга мажбур бўлади.

Олиб борилган тезкор текширув-тахлил натижаларига кўра, бемор CRE (carbapenem-resistant enterobacteriaceae) антибиотикларни ҳам таъсир этолмайдиган, чидамли бактерия юқтириб олгани аниқланади. «Буни ўз кўзимиз билан кўриб, кўнглимида «Наҳоткини постантбиотик туфайли генетик спирти, бутил спирти ва бошқа спиртлар, дектрин ва бошқалар олинади.

Албатта, дунё турли тасодиф-тахлил натижаларига кўра, бемор CRE (carbapenem-resistant enterobacteriaceae) антибиотикларни ҳам таъсир этолмайдиган, чидамли бактерия юқтириб олгани аниқланади. «Буни ўз кўзимиз билан кўриб, кўнглимида «Наҳоткини постантбиотик туфайли генетик спирти, бутил спирти ва бошқа спиртлар, дектрин ва бошқалар олинади.

Бактериялар табиятда ва инсон ҳәётида жуда мухим роль ўйнайди. Уларнинг зарарли томонлари билан бирга фойдали жихатлари ҳам бор. Масалан, бактерияларнинг таъкидларича, оддийгина қаҳва қайнатигача ҳам турли бактериялар бўлиши мумкин. Бу бежиз айтилмаган. Чунки бунда таҳлиллар факат аник генларнинг чидамлилигини ўрганади ва бъязни аниқланмаган бошқа мухим омиллар эътибордан четда қолади. Шу боисдан супербактерияларга қарши кураш тадқиқоти чидамлиликининг молекуляр механизмини аниқлаш учун микробларнинг барча генларини ўрганишни тақозо қиласди.

дунёнинг турли нуктларидага 600 дан ортиқ қиши ҳаётдан кўз юмган. Олимлар 2050 йилгacha супербактериядан ўнда 10 миллиондан ортиқ одам нобуд бўлиши мумкин, деган хавотирда. Яна бир хавотирли жихати, у юкумли бўйлиб, бактерия Калифорния штатида ҳам иккى беморнинг ҳаётдан кўз юмишига сабаб бўлган.

Гарвард университети ва Массачусетс технология институти лабораторияларидан ўтказилган тадқиқотлар натижасида 10 миллиондан ортиқ одам нобуд бўлиши мумкин, деган хавотирда. Яна бир хавотирли жихати, у юкумли бўйлиб, бактерия Калифорния штатида ҳам иккى беморнинг ҳаётдан кўз юмишига сабаб бўлган.

Шунингдек, водопровод сувлари фильтрдан ўтказилади. Дезинфекция ишлари кенг кўламда олиб борилади. Бу борада санитар-эпидемиологик стансиялар фаолик кўрсатмоқда. Касаллик кўзғатувчи бактерияларга қарши кураш чора-тадбирларидан бирни эмлаш бўйлиб, у орқали ичбури, кўйутал каби хавфли касалликларнинг олди олинади.

Шифокорлар хавфли бактериялардан сакланыш учун, энг аввало, гигиена қоидаларига қаттий риоя килиши ўтиради. Хусусан, «Вести» манбасининг хабарига кўра, тайванлик талаба қиз билан юз берган холат ҳам айнан гигиена алоати сезилмайди. Натижада битта микроорганизмда кўплаб дори-дармонлардан химоя қила оладиган генлар комбинацияси вуждага келади. Бу каби синовиаларда кўплаб бактерияларни аниқлайди. Мальм бўлишича, ҳар бир шифохонада ушбу бактериянинг антибиотикларга чидамли турли генетик омилларга асосланган ҳар хил штаммлари мавжуд. У бир бемордан иккинчи сутка юқиши мумкин ва бир неча ой давомида касаллик аломати сезилмайди. Натижада битта микроорганизмда кўплаб дори-дармонлардан химоя қила оладиган генлар комбинацияси вуждага келади. Бу каби синовиаларда кўплаб бактерияларни аниқлайди. Демак, омилларни сизилмайди.

Муҳим қоиди — гигиена қоидаларига амал қилиш!

Бугун мамлакатимизда сил касаллигининг олдини олиш ва унга қарши кураши мақсадида махсус диспансерлар фаолият юритмоқда. Аммо сил секин ривожланадиган ҳар касаллик бўлса, бактериялар орқали тез тарқаладиган хавфли касалликларга ўлат, вабо, кўйирли кабиларни мисол килиш мумкин. Улар маълум

турдаги бактерияларнинг организмга юқиши натижасида келиб чиқади. Масалан, ўлатни келтириб чиқувчи бактериялар сичонка ва каламушлардаги бургларнинг «қилмиши» экан.

Шу билан бирга, юкумли касалликларнинг олдини олиш учун ҳам кўплаб чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Хусусан, сув ва озиқоват маҳсулотлари доимо назорат остида. Шунингдек, водопровод сувлари фильтрдан ўтказилади. Дезинфекция ишлари кенг кўламда олиб борилади. Бу борада санитар-эпидемиологик стансиялар фаолик кўрсатмоқда. Касаллик кўзғатувчи бактерияларга қарши кураш чора-тадбирларидан бирни эмлаш бўйлиб, у орқали ичбури, кўйутал каби хавфли касалликларнинг олди олинади.

Шоҳсанам МАҲМУДОВА тайёрлади.

2017-yil 15-fevral, № 13 (8974)

ШИРИНЛИКНИНГ ОЗДИРИШ ХУСУСИЯТИ

Истроиллик олимлар ўтказган тадқиқот натижаси ўлароқ, озиш учун ширинликларни рациондан бутунлай чиқариб ташлаш шарт эмас, шунчаки уларни керакли пайтда мөърида тановул қилиш керак деган фикри илгари сурди.

"EurekAlert" нашрида келтирилишича, буни асослаш учун олимлар ортича вазндан азият чекувчи 193 нафар беморни икки гурухга бўлиб тадқиқот ўтказди. Биринчи гурух вакилларига 300 калориияни енгил нонушта берилди. Иккinci гуруҳдагиларга эса 600 калориияни, ширинликни ҳам ўзичига олган нонушта берилди. Муҳими, кун давомида истеъмол қилинадиган маҳсулотлар умумий калорияси бир хил этиб белgilанди.

8 ойдан сўнг барча қатнашчилар 15 килограмм вазн йўқотишга муваффақ бўлди. Бироқ яна 8 ойдан сўнг кутилаган натижка рўй берди: нонуштасига ширинлик тортилган беморлар яна 7 килограмма ози, ширинлик емайдиганлар эса ози ўрнига қарийб 10 кг семиди. Шундай килиб, тадқиқот сўнгидаги ширинлихўлар 20 кг, қолганлар эса 5 кг вазн ташлашга эриши.

Доктор Даниэла Якубович бу ҳолатни куйидагича изоҳлади: "Кам углеводли пархездаги гурух асосан оч юрган ҳамда кун давомида бир неча бор музлат-кичдаги маҳсулотлардан олиб, бетартиб овқатланган. Ширинлик ейиш рухсат этилган гурух эса овқатланни тартибини бузиши эттиж сезмаган. Ширинликлар учун ёнг яхши пайт — нонуштадир. Эрталаб инсонда метаболизм фоал ишлайди ва истеъмол қилинган калорияларни сарф қилиш учун кун давомида яхши имконият бўлади".

САРАТОНГА УЧРАМАЙДИГАН ХАЛҚ

"France-Presse" нашрида келтирилишича, инглиз шифокори Мак-Каррисон толларда истиқомат қилувчи халқларни ўрганиш учун Хиндиистонга борганида, нотанини қабилага дуч келган. Унинг кузатувла-рига кўра, бирор жиҳдий касалликка чалинмаган бу халқ ўзига хос ҳаёт тарзи билан ажralи туради.

Хунзакут номини олган бу қабила Хунза дарёси кирғоқларида яшайди. Уларнинг ҳаётини батағсил ўрганган фойдаларни тадқиқотчиларни мезбонлар очик чехра билан қарши олди. Аҳолини рўйхатдан ўтказиш вақтида қайд этилган статистика олимларни ҳайратлантириди: 20 минг хунзакутнинг аксариёти узоқ умр кўраркан. Уларнинг оқсоқоли 120 ёшда бўлса, бавзилари ундан ҳам кексароқ!

Олимлар маҳаллий аҳолининг узоқ умр кўриши феноменини аниқлаша чогига нима билан озиқланшини ўрганди. Маълум бўлишича, соф экологик мұхит, хотиржамлик, ортича ҳаяжонланмаслик, мунтазам жисмоний ҳаракатлар ва "тўғри" овқатланиши маҳаллий халқ саломатлиги калити экан. Рационнинг асосини мевалар (кўпро ўрик), сабзавотлар, донли экинлар ва бринза ташкил этиди. Хунзакутлар баҳорда (яниги хосилгача) пархез қиласди. Масалан, ўрик пишунча асосан куритилган ўрикдан шарбат тайёрлаб ичишади.

Шифокор Мак-Каррисон хунзакутлар билан боғлиқ ажойиб тадқиқот ўтказди. У маҳаллий аҳоли рационнинг фойдали жиҳатларини ўрганиш учун 1200 каламушдан фойдаланди. Кемирувчилар уч гурухга ажратилиб, европапликлар, хиндар ва хунзакутлар пархезига кўра озиклантирилди. Маълум бўлишича, каламушларни биринчи гурухи тажовузкор ва газабонк бўлиб қолган, иккинчи гуруҳдагиларда хиндалрга хос касалликлар кузатилган. Учинчи гурух каламушлари эса жуда яхши ҳаёт кечирган.

Француз шифокорлари чукур иммун кузатув ўтказиб, дунёнинг барча миңтақаларидаги кўплаб одамлар саратор оқибатида ҳаётдан кўз юмәтган бир пайтда хунзакутлар онкологик касалликларга учрамаган ягона халқ эканига амин бўлишиди.

ХУШЁРЛИК ВА ОГОҲЛИК

Бугунги ўта шиддаткор замон ҳар соҳада, айниқса ёнгин хавфсизлиги борасида ҳар биримиздан хушёрлик ва огоҳликни талаб этади. Ёнгин хавфсизлигини таъминлашда бирор бўлса ҳам хушёрликни унум-сан камти талофатларга сабаб бўлиши мумкин.

Ёнгин бир лаҳзада кўп микдордаги бойлиникни кулини кўкка совуради. Ундан ажralиб чиқадиган тутун ва бошқа заҳарли газлар атмосферани ифлослантириб. Абсолютиш учун зарур бўлган ҳавонинг таркибини бузади. Бундан ташқари, ёнгин оқибатида инсонлар тан жароҳоти олиши, ҳатто ҳаётдан кўз юмиши мумкин.

Бундай салбий оқибатлар барчамизни ёнгининг қарши курашишга, унинг олдини олишга ва албатта, хавфсизликни қоидаларига риоя этишига унудайди.

Ўт ўйиршида автоматаштирилган замонавий курилмалар кенг кўлланилаетган бўлса-да, асосий масъулит фуқароларимиз зимиисада колмоқда. Бу эса уларнинг ёнгин хавфсизлиги таълабларни тўлиқ бажарши билан боғлиқ. Зотан, ҳар бир фуқаро ўз шахсий ҳамда давлат ва жамоат мулкини кўз

БОЛАНИНГ ЎЗЛАШТИРИШ ДАРАЖАСИ НИМАГА БОГЛИҚ?

Петербурглик социологлар оила ва атрофдаги омиллар боланинг ўзлаштириш даражасига қанчалик таъсир қилишини аниқлаганига доир холосатлар "Интерфакс" нашрида берилди.

PISA (Programme for International Student Assessment) ва TIMSS (Trends in Mathematics and Science Study) халқаро кўёсий тадқиқотлар экспертизарининг таъкидлашича, ўзига тўзук оиласаларда улграйган фарзанд таълим олишида юқори натижаларни қайд этади. Бироқ Санкт-Петербург олий иқтисодиёт мактаби ўқитувчи, филология фанлари номзоди Ольга Сачава раҳбарлигидаги жамиятшунослар гурухи ўтказган тадқиқотнинг илк натижалари ёк боланинг ўзлаштириши моддий даражада ёки оиласаларни даромадига болглик эмаслигини кўрсатди. Маълум бўлишича, на моддият, на машини шароитлар боланинг ўзлаштириш даражасига бевосита таъсир қиласди.

Бобо ва бувилар билан мулоқот, оиласаларни қадирлар, ўз сувимли қасби билан шуғулланыётган ота-онанинг жигаргўшасидан даҳарланиш, қониқиши хисси ва меҳримҳабати фарзандининг мактабдаги муваффакиятларига замин ғратади. Шу билан бирга, болалар қаёда — ошхона ёки ёзув столи устида дарс тайёрламасин, юқоридаги омиллар ўрнини њен нарса боса олмайди.

Шунингдек, уларнинг умумий ёки алоҳида хонада яшави ҳам аҳамиятили эмас. Петербургнинг эски туманларидаги коммунал хонадонларда яшайдиган аълоҷилар ва суст ўзлаштирувчи ўқувчи-ларнинг имконияти тент. Бироқ "чиларнинг аксар кисми бобо ва бувилари билан умуман кўришмаслиги, аъло баҳога ўқидиган ўқувчиларнинг 50 фоиздан кўпроғи бобо-бувиси билан бирга яшави маълум бўлди.

73 фоиз аълоҷиларнинг олисисда 200 дан ортиқ китоб бор, 75 фоиз суст ўзлаштирувчиларнинг ўйидаги кутубхона эса салқам 100 та китобдан иборат. Бундан ташқари, аъло ва яхши баҳога ўқидиган бошлангич (67 фоиз) ва юқори синф ўқувчилари (73 фоиз) олисисда доимий равишда миллӣ байрамлар нишонланади.

Ота-она ва фарзанд ўртасида очик ва самимий мулоқот олиб борилса, бола кутилган натижаларга эришади.

ВАҚТ СОАТСИЗ ЎЛЧАНДИ

"Hi-tech.mail.ru" нашрида ёзилишича, Лозаннадаги Швейцария Федерал политехника мактаби олимлари биринчи марта вақтини соат ишлатмаган ҳолда ўтчай олди. Ўзига хос эксперимент натижалари "Physical Review Letters" журналида маълум қилинди.

Анъанавий атомли соатларнинг электромагнит қопқонида бир неча микрометр масоғадаги иккита ион жойлашиди. Ионларга лазер билан таъсир этилгач, улар шартли равишда ноль ва бир деб қабул қилинадиган иккита ҳолатга ўтади. Ушбу ҳолатлар ўртасидаги тебраниши вактини санаш нутқаси ҳисобланади. Замонавий атом соатлари миллиардлаб ийллар давомида бир сонияга адашиши мумкин.

Аммо лазер чакнешларини ҳосил қилиши, ионнинг лазер импульсиги ютиши ва уни ажратиш вақтини белгилашури учун етарлича аниқликка эга оддий соат керак бўлади. Лазер импульсларининг сифати ва тозалигини ҳамда шунга мувофиқ атом соатлари аниқлигини таъминлаш жуда қийин иш.

Эксперимент доирасида турли узунликдаги тўлқинларга эга лазерлар мис пластиникага йўналтирилди. Кечикиш (тўлқинларнинг электроннинг атомдан ажralиб чиқишига кетадиган вақт) "оддий" атом соатлари билан ўтчанди. Физиклар зарралар сонининг йўналганинг электроннинг кошичи вақтини белгилашуни аниқлади. Электрон бир наносониянинг 27 миллиард улуши ичидаги атомни тарк этади.

Дилшод РЎЗИҚУЛОВ тайёрлади.

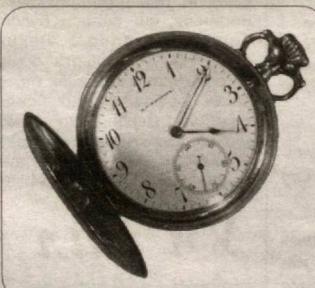
реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон

Тадқиқотчи Исаков Жанабай Яқыпбаевининг 08.00.07—«Молия. Бухгалтерия ҳисоби (иқтисодиёт фанлари)» ихтиносиги бўйича «Хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириша кредит самародорлигини ошириш» мавзусидаги докторлик диссертациясининг химояси ўзбекистон Республикаси Банк-молия академияси ва Тошкент молия институти ҳузуридаги 14.07.2016.1.31.01 рақамли илмий кенгашнинг 2017 йил 28 февраль куни соат 15:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.

Манзил: 100000, Тошкент шаҳри, Моварооннаҳар кўчаси, 16-й. Тел/факс: (0-371) 237-53-25, 237-54-01; e-mail: info@hfa.uz.

Тошкент фармацевтика институти томонидан 1981 йилда Камалова Шоира Каюмовна номига берилган ЖВ-I 177587 рақамида диплом йўқолганилиги сабабли **БЕКОР КИЛИНАДИ.**

Тошкент тиббиёт академияси томонидан 2010 йилда Ашурова Барно Турғунона номига берилган Акушерлерлида ҳамширлиниши мутахассислиги дипломининг № 488002 рақамли кўчирмаси йўқолганилиги сабабли **БЕКОР КИЛИНАДИ.**

12-ҲЕХО 1-ҲЕХ алоҳида пости
кичик инспектори,
кичик сержант,
И.АХМАДЖОНОВ,
12-ҲЕХО 26-ҲЕХ
кичик инспектори,
кичик сержант,
М.ХАСИМОВ,
12-ҲЕХО 11-ҲЕХ алоҳида пости
кичик инспектори, сафдор

Gurung

— Уни жазолаш керак! Отеб ташлаш керак! Жойи жаханнамда!

Эркаклару аёллардан жам бўлган оломон азгу самони ларзага келтириб бакирарди. Оломоннинг олдида эса, кўллари болгандан қадди расо, бўйдор бир кимса бошини баланд кўттаргана бир-бир кадам босиб борарди. У келишган йигит эди. Шу билан бирга мағрур киёфасида атрофидаги бакироқларга нафрат ва газаб акс этид турганини ҳам кўриш мумкин эди.

Бу йигит фуқарога жабр килди. Ана энди жазосини олиши керак. уни, албатта, қатъ этадилар.

“Начора? — деди у ўзига ўзи, — бир бошга бир ўлим дейдилар. Тақдирни азалда ёзилгани ўз бўлса, нима ҳам килардик?”. Йигит ҳамон кўчани бошига кўтариб шангиллаб ётган оломонга кинояни илхайиб караф кўйди. Оломон кийчуб килиб уни қатъ майдони томон хайдаб борарди.

Қатъ майдонига ҳам етай деб қолдилар. Шу пайт издиҳомнинг этакроғидан бир боялакайнинг хикиллаб йиглагани эшиттилди. Олти ёшлардаги бир боя оломонни тирсаклаб ёриб ўтмоқи бўлар, “Дада! Дадажон! Қаёқка кетаяпсан! Тутханг! Мени ҳам ола кетинг!” деб йигларди. Норасида гўдакнинг ноласи таъсир қилдими, ҳалойик бир лаҳза жимиб

қолди, сўнг ғайритабии бир кучга дуч келгандай, беихтиёр болакай йўл берди. Болакай чириллаб йиглаганча тобора отасига яқинлашиб борарди.

— Муштадекина экан бечора! — деди бир аёл болага қараб.

— Сенга ким керак, болакай? — деб сўради янга бир хотин унинг бошини силаб.

— Дадамнинг олдига бораман! — деди бола чириллаб, —

ҳоят отасининг олдига бориб олди. Кўлларига осиди. Қархра тўла оломон, уни осиш даркор, йўқ, отиб ўлдириш керак, дэя хайдирарди.

— Болам, нега бу ёқка келдинг, ўйга бор, — деди ота.

— Нега бу кишилар сизни боғлаб кўйишибди? Нима килишишмоқчи? — деб сўради ўғил.

— Ўёллим, сенга бир маслаҳат бор.

Банди йигит ўғланинг олдига кўиди ва ҳалойикда етакчиллик килиб бораётган кишининг олдига борди.

— Менга қаранг, биродар, — деди банди, — мени қай йўсунда, қаҷон ўлдирсаларинг хам розиман. Факат бу ишмана шу боланинг кўз ўнгидаги булмасин. Илтимос, иккича киқиқага кўлларимни ечиб кўйинглар. Кўрмсанг, қочиб кетмайман. Мен ўёлмуга бу амакила-

тиклиб ўйланиб қолди. Кейин ишончиликда деди:

— Ростдан ҳам ўйга бора-сизми?

— Бораман дедим-ку, ўёллим, албатта, бораман.

Бола ортига қарай-қарай истамайгина жўнади. У кўздан гойиб бўлгач, банди йигит сардорга қараб деди:

— Энди мен ўёлмуга тайёрман, қани бошласинлар.

Шу пайт ақс бовар қилмайдиган мўъжиза рўй берди. Хозиргина томокарнида йиртудек бўйли бирорга ўёлмуга тиладиган бешафат одамларнинг кўнгли бирдан юмлади. Уларнинг кўксига кишини ўйга толдирадиган илоҳий бир нур пайдо бўлган эди. Бир аёл аста гап кўшиди:

— Менга қолса, унинг гуноҳидан кечиши керак.

Аёлни кимдир кувватлади:

— Яратган эгам раҳмидил бўллинглар, деган. Бу йигит ҳам Худонинг осий бир бандаси. Келинглар, қўйвороқлайлик.

Бирор соатдан бери “Осипсин! Отислин!” деб ҳайқираётган ҳалойик энди жўровоз бўлиб, “Кўйвороилсин! Гуноҳи ўзига!” деб қичқира кетди. Марғор банди йигит эса, қўллари билан кўзларини бекитганча йиглаб юборди. У оломонни ёриб ўтди ва калласини осилтирганча ўйига, ўғланинг олдига елиб кетди.

Сайдулла СИЁЕВ таржимаси.

Абулқосим Маҳмуд аз-ЗАМАХШАРИЙ

Нозик иборалар

Тўғри ва ҳақ ўйда юрган кишининг юриши арслон юришидан кўра ҳам маҳобатлироқ (хайбатлироқ) дид.

***

Ҳалол-покиза киши доимо хотиржаму тинчликадидир, бирорга хиёнату ёмонлик қиласидан киши эса ҳалокатга гирифтдордир.

***

Ўз биродаринг сўзини сукут сақлаб тинглаб, унинг ҳурматини ўрнига кўй, гарчи уни эшитишга рагбатинг ва майлинг ўйк бўлса ҳам.

***

Агар тишининг ортиқча сўзлашига эга бўла олмасане, унда тишининг жиловини шайтонга тошишган бўласан.

***

Одамлар ичидаги энг ялқови — пасткашидир.

***

Пора фақат ноҳақлигу золимларга ёрдам бергувчидир.

***

Агар иффат ва викор соҳибларидан бўлмасан, хору зорлик, таҳқиру тубанликка мудом гирифтурсан.

***

Одамларнинг энг азиз ва ҳурматилари қайғу-ҳасрату ташвишиларни дамларда билинур, ёёғи бу ташвишилар улар (ҳурматли кишилар) учун туғишиган опа-сингилек яқинидир.

***

Ёмон фикр соҳиблари ҳам, куфр неъмат қўйувчилар ҳам ёввойи қобонлар мисоли Олдоҳ таолонинг мағfirатидан йироқдилар.

***

Ақэли, гофил кишининг (сукут сақлаб) жим туриши ҳолати ёсоҳил, парисон кишининг уз-ридан афзалир.

***

Мардонавор киши мағлуб бўлгани билан унинг мартабаси паст бўлмас, машақату ташвишига гирифтор бўлса-да, хор бўлмас.

***

Илоҳий нур

Хикоя

менинг кўйворинглар, дадажоннинг олдига бормоқчиман.

— Ёшинг нечада, болакай? — Ўғил саволга савол билан боғлаб берди:

— Дадамнина кимоқчилизлар? Нега унинг кўлларини боғлаб кўйдиларинг?

— Ҳой бола, оёқ остида ўрлашмай ўйингга жўна, онанг излаб юргандир?

Асири йигит ўғланинг илтижосини ҳам, мужикнинг ўйингга жўна, деган гапини ҳам эшиттилди. Олти ёшлардаги бир боя оломонни тирсаклаб ёриб ўтмоқи бўлар, “Дада! Дадажон! Қаёқка кетаяпсан! Тутханг! Мени ҳам ола кетинг!”

— Унинг онаси йўқ, етим, — деди қовоғини солиб. Бола эса оломонни оралай-оралай, ни-

— Нима килай, дада?

— Катюшани биласан-а?

— Кўшнимизми? Биламан.

— Сен ҳозир ўша Катюшанинга борингини ўрнига, дарнига ўтириб бораман.

— Сизини ташлаб ҳеч қаёққа кетмайман! — деди бала ва хўнграб йиглаб юборди.

— Нега унажа дайсан? Ахир айтдим-ку, менинг изингдан етиб бораман, деб.

— Ёғон. Улар сизни ўлдиришмаймоқчи. Боя эшитмадингизми?

— Йўй-е, унчалик эмас. Улар... улар менга зиён етказишмайди.

ринг менинг оғайниларим бўлади, биз сайдига чиққанмиз, дейман. Шунда ўёлмуга ўйга кетади. Кейин, майли, қанақасига катъ этсаларинг ҳам турбидераман.

Оломон сардори бандининг илтиносига рози бўлди. Ота ўғланинг ёнига қайтиди.

— Болам, бор энди, ўйга бориб Катяларнига ўтириб тур.

— Сиз-чи, сиз нега мен билан кетмайсиз?

— Булар менинг оғайниларим бўлади. Биз бирласи айланамиз, кейин мен ҳам ўйга кетаман. Мана, кўрдинг-ку, кўлларим ҳам эчилган. Борақол.

Болакай отасининг юзига

Абдулла ҚАҲХОР

Хикматли мулоҳазалар

Ёзувчи ўзи ҳис қўлмаган нарса тўғрисидага ёса, буни ўқиган ўқувчи ҳам ҳеч нарсани ҳис қўлламайди. Ҳемак, кўйдирши учун кўшиш, ардоқлаш учун ардоқланши шарт. Ҳис қилинмасдан ёзилган нарса қоғоздан қилинган гулга ўхшайди.

Ҳис, ички дард кишининг қалбини емириб боради. Бундай вақтда киши ўзини қаёғишини кўйини билмайди, ўзининг дардига буқаларни шерик қилиш, юрганини бўшишни хошиши кишига азоб берши даражасига етади. Шу вақтда кўй қаламга боради...

***

Ижоднинг боши — ёзувчининг мувозанатдан чиқши, конкрет асар эса шунинг ифодасидир.

***

Шеър машқ қилиши, шевр ёзиши эмас.

***

— Сен нима учун олдинга ҳамиша ойнак қўйиб ўтирасан, ҳуснинг билан фахрланмоқчи мисли?

— Йўқ, ўзимни ўзим кўриб ўтираман, чунки ўзимдан бошқа ҳеч қилим ўйқ.

***

Одам интиладиган чўққи тоғ чўққилари сингари — булутлар орасида эмас, ерда бўлади.

***

Танинда филинг кучи, чумолининг гайрати бўлсин.

***

Ёшлик — тошқин сув, сугорадиган экинингизни сугориб қолмасангиз, ўтиб кетади.

***

Ўз қадрини билган хотинга эркак киши ёмон кўз билан қарай олмайди.

***

Қиз деган ном чироили “муқова”. Унинг ичидан қиздан ҳам чироилироқ мазмун бўлиши, мутлақа ҳеч қанақа мазмун бўлмаслиги ҳам мумкин.

***

Муҳаббат — дутор, эҳтиёт қилиб турмасан, тоб ташлайди.

***

Юқ кўтар дессанг, “Кушман” дейди; уч дессанг, “Туяман” дейди.

Сахифани Маҳмуд САЪДИЙ тайёрлади.

2017-yil 15-fevral, № 13 (8974)

Сизни кутар нурли келажак

Бехруз ҳарбий бўлишини болалигидан орзу қиласди.
Унинг бу соҳага қизишига отаси Комилжон Рахабов сабаб бўлган. Байрам ёки таълим мусасасаларидаи учрашувларга ошиқкан отасининг ҳарбий либосига ярашган, кўксини безаб турган медалу нишонлар шодасини кўриб, «Мен ҳам отамга ўшаган ҳарбий бўламан», дега аҳд қилган эди ўшандা.

Шу ўринда Комилжон Рахабов ҳақида тўхталиб ўтсак. Оиласда тўнгич фарзанд бўлгани боис ҳар жабхада бошқаларга ўрнак кўрсатди. Отаси наоси орзу қилганидан, халк манфаати йўлида фойдаси тегадиган инсон бўлиб улғайди. Отаси, устози Темир Рахабовдек ўқитувчи бўлиш ниятида ҳозирги Бухоро давлатуниверситетининг физика-математика факультетини муваффакиятли тамомлаб, 1993 йилдан то ҳозирги кунга қадар ўзи ўқиган, отаси узоқ йиллар меҳнат қилган Вобкент туманидаги 9-мактабда самарали фаолият кўрсатиб келаяпти.

Турмуш ўртоғи билан бир-

галиқда фарзандлари Бехруз ва Зулфизарни зеҳни ўтири, чакрон, жасур этиб вояга етказди. Тўнгичи Бехрузни ўзи ўқиган мактабга етаклаб, мурраббий Шарофат Нурованинг кўлига топшириди. Тез орада билимдонлиги ва энчиллиги билан ўқитувчи таңдошлири назарига тушган Бехрузжоннинг ўша йили саводхонлик байрамида илк бор ҳарбий либосда кўшик айтиб, машқлар намойиш этганини кечагидек эслайман.

Йиллар ўтиб, ююри синглағуттанида ҳам ҳарбийлик орзуси уни асло тарк этмади. Мактабда «Ватан химоячилари куни»га бағишлагдид ўтиклидан «Балли, йигитлар» танловида «Энг чақон йигит», «Мардлар қўриклиди Ватанини!» танловида эса аскарлар мактуби билан «Энг чироили хат соҳиби» номинациялари бўйича голиблик дипломи ва катор совинларга сазовор бўлди.

Туманимиздаги маший хизмат касб-хунар коллежининг спорт иши йўналишини тамомлашагача, 2015 йилнинг февралидан Фаргона вилоятидаги ҳарбий хизматга боргани ҳаётида унтилмас из колдирди. Ватанимиз чегара сарҳадларини кўриклишга ас-

тойдил хисса кўшган аскар Бехруз Темиров имтиҳонлардан аъло баҳоларга ўтгани ва намунали хулқи боис Мудофаа вазирининг бўйргига асосан ҳарбий қисмда фаолиятини давом этиди. У ҳарбий таътили даврида мактабимизга келганида барча устозлари қатори мен ҳам қувондим. Элига камарбаста бўлаётган минглаб ўзбек аскарлари сифида ўқувчиларимизнинг борлиги биз, ўқитувчиларга ҳам фахру гурур бағишлади.

Суҳбатимиз давомида у давлатимиз томонидан ҳарбий хизматчилик учун яратилган имкониятлар ҳақида шодланиб гапиди. Биз ҳам Бехруз сингари барча ўқувчиларни мустакил Ватанимизнинг нурли ва порлок келажаги кутиб турганини янга бир карра таъкидлайдик.

Халқимиз тинчлиги ва осойишталигини таъминлаш учун кечаю кундуз, қишининг аёзлари ёзнинг жазира масига қарамай, тиним билмай хизмат қўйлаётган ватанпарвар ўғлонларимиз бу борада ўрнак вазифасини ўтайди.

**Рахима БЕРДИЕВА,
Вобкент туманидаги
9-мактабнинг тарих фани
ўқитувчиси**

Хабарингиз борми?

Россияда юонон-рум кураши бўйича ўтказилган ҳалқаро турнирда Ўзбекистон терма ҳамомаси аъзолари иккита медални кўлга киритди. Хусусан, Ўзбекистон миллий олимпия кўмитаси маълумотига кўра, -59 кг вазндан курашчилар ўртасидаги беллашувда ҳамюртимиз Феруз Тўхтаев барча рақибини ёнгиги, оптин медалга сазовор бўлди. Яна бир медаль эса -80 кг вазн тоифасида кечган баҳсларда кўлга киритилди. Жонибек Отабеков финалда имкониятни бой бериб, кумуш медаль билан чекланди.

Жаҳонгирнинг жаҳоншумул орзулари

Уч ўшидаёт қарат билан шугулланиши бошлаганида, ота-онаси Жаҳонгирни Осиё чемпиони бўлади, деб ҳеч ҳам ўйламагандир эҳтимол. Балки ана шундай улкан ниятлар қалбининг бир чеккасида барқ ургандир. Асосиши, улар фарзандининг соглам барка-мол бўлиб вояга етишини истаб пойтахтизмизнинг Олмазор туманида жойлашган 2-боловлар ва ўсмилар спорт мактабига етаклаб келганди.

Орадан кўп вақт ўтмай, машгулотларда Жаҳонгирнинг чандастлиги ва тиришкоқлиги яқол кўзга ташланада бошлади. Мураббийлари Жамшид Кобилов ва Фозил Худойназаров унинг иктидорини кўра олди ва тўғри йўналтириди. Аникроғи, улар ёш қаратчи билан aloҳида, кўшимча машгулот олиб борди. Бу сайд-харакатлар, тайёргарлик машклари ўз натижасини берди.

2015 йили Тошкент шаҳрида қарат бўйича ўтказилган Осиё чемпионатида 14-15 ўшлilar ўртасида Жаҳонгир 52 килограмгана вазн тоифасида гиламга чиқиб, барча рақибларини мағлубиятга учратди ва 1-ўринни эгаллади. Ўшанда у Олмазор туманидаги 15-мактабда таълим олаётганди. Ҳам ўқиши, ҳам жисмоний топширикларни аъло даражада бажариб, ўзига билдирилган ишончни астойдил оқлаган Ж.Пўлатов айни дамда Тошкент политехника касб-хунар коллежининг 1-боскич ўкувчиси.

— Мен нафақат спортда, балки ўзишда, кўчада ўзимни тутишим ва билимларни ўзлаштиришим билан ҳам тенгдошларимга намуна бўлишини истайман, — деди Жаҳонгир биз билан сухбатда. — Айниска, мактабда ўқиётганимда, «Камолот» ўшлар ижтимоий харакати туман кенга-

Париж шаҳри (Франция)да ўтказилган дзюдо бўйича «Катта дубулга» турнирдаги нуғузли турнирда Шарофиддин Лутфуллаев кумуш медалга сазовор бўлди. У -60 кг вазнда гиламга чиқиб, словениялик Матиаз Трович, россиялик Роберт Мшивидбадзе, бразилиялик Эрик Такабатаке ва Жанубий кореялик Чаннёнг Кимни додга колдириди. Финалда эса унга бирор омад етишмади.

шига «Спорт, саломатлик ва экология» йўналиши сардори этиб сайланганимда спорт билан шугулланган одам соғлам бўлишини, соғлом одамлар эса ҳеч қаочон кам бўлмаслигини яна бир карра англаб етдим.

Ўтган йили Ж.Пўлатов мамлакат кубоги баҳсларида 16-17 ўшлilar ўртасида 55 килограмгача вазн тоифасида қатнашиб, набатдаги оптин медалга сазовор бўлди. Жаҳонгир ўз устида ишлашни кандо килмайди. У кўлга киритётган муваффакиятлар ҳам шунга мос равишда кўпайиб бораётпти. Жорий йилнинг 2-4 февраль кунлари Қирғизистоннинг Бишкек шаҳрида бўлиб ўтган ҳалқаро турнирда ўз вазн ва ёш тоифасида олтин медални кўлга киритди.

Ота-онаси, устозларининг юзини ёруғ килиб, Олимпиадада қатнашишини ва Ватанимиз байронини ҳамиша баланд тутишини ният қилган Жаҳонгирга омад тилаймиз.

**Дилшод РЎЗИКУЛОВ,
«Ma'rifat» мухабири**

3-ЎРИНДАН 1-ЎРИНГА

Франциялик биатлончи Мартен Фуркад Австрияниг Хоффильцен шаҳрида биатлон бўйича ўтказилган жаҳон чемпионатининг кубиб ўтишойасида ғалаба қозонди.

Халқаро биатлончилар уюшмаси (IBU) расмий сайтида келтирилишича, у 12,5 километрлик масофани 30 дақиқа 16,9 сонияда босиб ўтган. Йўл давомида фақат бир марта нишонга ўйнаган ўзи хато кетган. Ундан кейин маррани норвегиялик Йоханнес Бе кесиб ўтди. У голибдан 22,8 сонияга кечиқди, ўз узишда 3 марта янгишиди. Бронза медалга унинг ҳамюрти Уле Эйнар Бєрндален сазовор бўлди.

11 февраль кунги спринтерлик баҳсларида М.Фуркад 3-ўринни эгаллаганди. Ғалаба немис вакили Бенедикт Долга насиб қилган, кумушга эса Йоханнес Бе га чиқсан.

Жаҳон чемпионати 19 февраль куни тугайди.

РАКИБНИ МУХЛИСЛАР ТАНЛАЙДИ

Бокс бўйича Жаҳон бокс ташкилоти (WBO)нинг ярим ўрта вазн тоифасидағи чемпионлик камари соҳиби, филиппинлик Мэнни Пакьяво навбатдаги ракибни мухлислар танлади.

Бу хайдаги таклифи боксчининг ўзи «Twitter»даги саҳифасида маълум қилган. Аникроғи, у ижтимоий тармоқдаги шахсий аккаунтида Бирлашган Араб Амирликларида ўтадиган галдаги жанги британиялик Амир Хон ва Келл Брук, австралиялик Жефф Хорн ва америкалик Теренс Крофордлардан қай бири билан кечиши лозимлигига доир сўрвонма ўзини килди.

Пакьялонинг ёрдамчиси Майл Конч эса «BoxingScene» манбасига берган интервьюсида Ж.Хорн билан муштлашув ҳақиқатта анча яқин эканинга таъкидлаган. Жанг шу йилнинг 23 апрелида бўлиб ўтади.

РЕЖАГА КЎРА...

Хабарингиз бўлса, 2018 йилга киши олимпиада ўйинларига Жанубий Кореянинг Пхенчхан шаҳри мезбонлик килади.

«Лента» манбасида ёзилишича, мамлакатдаги Туризм милий ташкилоти раҳбари Пак Чольхен ушбу мусобақадан кутилаётган натижаларга доир режа ҳақида гапиди. Хусусан, у ҳамофтларда мазкур баҳсларда олиши керак бўлган медаллар ва ўрнилар ҳақида ҳам айтib ўтди.

Унинг фикрича, мезбонлар қиши олимпиадада энг яхши натижанинг кайд этиши ва 8 оптин, 4 кумуш ва 8 бронза медални кўлга киритиши лозим. Шу таърихи улар якуний жадвада умумжамоа хисобида 4-ўринни банд этиши мумкин.

Жанубий Кореяга киши олимпиада муносабати билан 20 миллион сийёх келиши кутилмоқда. Мусобақа ўтказилти туфайли давлат фазнисига 56,6 миллиард доллар тушиши таҳмин килинаяпти.

З.ХОЛОВ тайёрлади.

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий универсiteti жамоаси Кимё факультети «Табиий бирикмалар кимёси» кафедраси профессори, кимё фанлари доктори, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ихтирочи ва рационализатор

Давронбек ДОЛИМОВ

вафоти муносабати билан мархумнинг яқинлари ва оила аъзоларига таъзия изҳор этади.

Ота-оналар билан мулокот

таълим сифати ва муаммолар ечимига ижобий таъсир кўрсатмоқда

(Давоми. Боши 11-бетда.)

Албатта, ўқувчиларда мутолаага меҳр уйғонишида педагоглар билан бирга кутубхоначиларнинг муносабати ҳам мумкин роли ўйнайди. Фойдаланувчига яхши китоб, юксак савияда битилган бадийи асарни тавсия кила билмоқ учун ҳам кутубхона ходими ушбу китоблар ҳақида муйян даражада тасаввурга эга бўлиши керак.

— Базан мактабимиз кутубхонасига кириб, қайси асарни ўқисан экан, деб ўйланиб қоламан. Чунки китоблар бир-биридан яхши, барчasi машҳур асарлар. Шунда кутубхоначимиз Салима Кулбобоева-

дан маслаҳат сўрайман. У киши ёшимга мос, қизиқарли китобларни кўрсатади, — деди Ангрен шахридаги 43-мактабнинг 9-синф ўқувчилиси Диёбек Абдурасулов. — Орадан маълум вақт ўтиб, ҳар гал ўқишга олган китобимизни кутубхонага топшираётганимизда, албатта, кутубхоначимиз асарни қайдаражада ўқиганимизни текшириш мақсадида турли саволлар беради. Кутубхоначининг саволларига жавоб берисда қийналиб қолмаслик учун ҳам асарни тушуниб, мулоҳаза қилиб ўқишга ҳаракат қиласман.

Ота-оналарнинг фарзанди таҳ-

сил оладиган мактаб кутубхонасига бадийи китоблар тақдим этиши ўқувчилар қувончини иккиси чисса ошириди. Шу куннинг ўзидаёт аксар мактаб кутубхоналари 300 дан ортиг китобларни ота-оналардан қабул қилиб олди. Ҳар бир таълим мусассасаси маъмурияти «Энг яхши китобхон», «Энг фоал китобхон ота-она» номинациялари бўйича ғолибларни аниқлаб, эслалик совфаларни топшириди. Шунингдек, тадбир доирасида «Отам-онам ва мен — спортчилар оиласи» мусобакаси

ўтказилиб, ғолиб оиласлар ташкилотчилар томонидан диплом ва қизиқарли асарлардан таркиб топган китоблар мажмуси билан таҳдирланди.

Ангрен шахридаги барча таълим мусассасаларида қизғин кечётганинг айни жараёни буюк бобоқалонларимиз Ҳазрат Навоий ва Мирзо Бобур таваллуди саналари муносабати билан ўтказилётган «Назм ва наво» кечаларига уланиб кетди.

Дилмурод ДУСТБЕКОВ,
«Ma'rifat» мухбири
Б.РИЗОҚУЛОВ олган суратлар.

Reklama va e'lolar · Reklama va e'lolar

BOLALAR ADABIYOTI + CD

O'ZBEKISTON BOLALARI VA O'SMIRLARINING ADABIY-BADIY JURNALI

Азиз муштари! 2017 йил — Ҳалқ билан мулокот ва инсон манбаатлари йили барчамизга муборак бўлсин! Сиз йил давомида фарзандларнинг билан турпи қизиқарли руқнларда ўзбек ва жаҳон адабиёти намуналарини ўқиб, завқ олмоқчимисиз? Ижодкор болаларга эркин манбалар изляпсизми? Гўзал миллий қўшиқларимизнинг матни билан танишиб, мусиқасини тингламоқчимисиз? Фарзандларнинг мутолаа воситасида инглиз тилини ўрганишини истайсизми? Замонавий инсон сифатида хонадонингизда «мусиқий журнал» жаранг сочиб туриши сизга қизиқми? Унда «Болалар адабиёти» журналига обуна бўлишга шошилинг! Унутманг: «Болалар адабиёти» — орзу-ниятларнинг калити!

ОБУНА ИНДЕКСИ:
1282

ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА

Журнал ойда бир марта нашр этилади.
Маълумот учун телефон: +99894 647-28-23

www.kitob.uz

@bolalar_adabiyoti

Ma'rifat

TA'SIS

ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligi, O'zbekiston
Ta'lim, fan va madaniyat
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Bosh muharrir Abdusamat RAHIMOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yhatga
olingga. Indeks: 149, 150. Г-115. Tiraj 58723.
Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bositgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:
qabulxona — 233-50-55;
kotibiyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

«Ma'rifat» dan
materiallarni ko'chirish
bosish tahririylat
ruxsati bilan amalga
oshirilishi shart.

Tahririylatga kelgan
qo'lyozmalar tarz
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

MANZILIMIZ:
100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:
Malohat TOSHOVA, Faxreddin RAHIMOV.
Navbatchi muharrir:
Dilmurod DO'STBEKOV.
Navbatchi:
Bobomurod XUDOYBERDIYEV.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxona manzili Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'ZA yakuni — 22.30 Topshirildi — 22.50

1 2 3 4 5 6